

Analiza kapaciteta i poslovanja luka nautičkog turizma i tendencije razvoja

Gračan, Laura

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies, Rijeka / Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:187:017938>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet
University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies - FMSRI Repository](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET

LAURA GRAČAN

ANALIZA KAPACITETA I POSLOVANJA LUKA
NAUTIČKOG TURIZMA I TENDENCIJE RAZVOJA

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, ožujak 2024.

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET**

**ANALIZA KAPACITETA I POSLOVANJA LUKA
NAUTIČKOG TURIZMA I TENDENCIJE RAZVOJA
ANALYSIS OF NAUTICAL TOURISM PORT CAPACITY
AND BUSINESS AND DEVELOPMENT TENDENCIES**

DIPLOMSKI RAD

Kolegij: Ekonomika i organizacija pomorskoputničkog prometa

Mentor: prof. dr. sc. Alen Jugović

Komentor: Dea Aksentijević, mag. oec.

Student: Laura Gračan

Studijski smjer: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112077071

Rijeka, ožujak 2024.

Student: Laura Gračan

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112077071

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam diplomski rad s naslovom ANALIZA KAPACITETA I POSLOVANJA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA I TENDENCIJE RAZVOJA izradila samostalno pod mentorstvom prof. dr. sc. Alena Jugovića i komentorstvom Dee Aksentijević, mag. oec.

U radu sam primijenila metodologiju izrade stručnog/znanstvenog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju diplomskog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen i standardan način, citirala sam i povezala s fusnotama i korištenim bibliografskim jedinicama. Rad je pisan u duhu hrvatskoga jezika.

Student

Laura Gračan

Student: Laura Gračan

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112077071

IZJAVA STUDENTA – AUTORA O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG
DIPLOMSKOG RADA

Izjavljujem da kao student – autor diplomskog rada ANALIZA KAPACITETA I POSLOVANJA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA I TENDENCIJE RAZVOJA dozvoljavam Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Pomorskog fakulteta.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa diplomskim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Pomorskog fakulteta, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog ograničenja mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>

Student

(potpis)

Laura Gračan

SAŽETAK

Luke nautičkog turizma ključni su element razvoja nautičkog turizma pružajući nautičarima mogućnost boravka u određenoj destinaciji što ukazuje na potrebu njihovog analiziranja. U radu se kao uvod u razradu teme daju teorijske odrednice luka nautičkog turizma. Pri tome se ukazuje na pojam i značajke luka nautičkog turizma, njihovo razvrstavanje i kategorizacija u skladu sa zakonskom regulativom u Republici Hrvatskoj. Pod lukama nautičkog turizma u kontekstu ovog rada podrazumijevaju se luke posebne namjene koje se koriste za prihvat i smještaj plovila, a opremljene su u svrhu pružanja usluga korisnicima i plovilima. Poseban fokus u radu dan je analizi kapaciteta i poslovanja luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Kapaciteti luka nautičkog turizma promatraju se korištenjem kvantitativnih podataka broja vezova i broja plovila te se podaci uspoređuju s drugim zemljama članicama Europske unije kako bi se došlo do zaključka o razini razvijenosti prihvatnih kapaciteta i konkurentnosti hrvatskog nautičkog turizma. Osim kvantitativnih pokazatelja razvijenosti luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, analiziraju se usluge koje luke nautičkog turizma nude, te poslovni rezultati luka nautičkog turizma (prihodi i rashodi). Na temelju provedene analize i trendova prisutnih u na tržištu nautičkog turizma, u radu se istražuju tendencije budućeg razvoja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Pri tome se naglasak stavlja na primjenu načela održivog razvoja kao kompromisa između potreba očuvanja prirodnog prostora i potrebe za gospodarskim razvojem, što podrazumijeva utvrđivanje nosivog kapaciteta prostora i određivanja granice rasta novih prihvatnih kapaciteta.

Ključne riječi: luke nautičkog turizma, nautički turizam, kapaciteti luka nautičkog turizma, poslovanje luka nautičkog turizma.

SUMMARY

Nautical tourism ports are a key element in the development of nautical tourism, as they offer sailors the opportunity to stay in a particular place, which points to the need to analyse them. In the paper, as an introduction to the elaboration of the topic, the theoretical determinants of nautical tourism ports are mentioned. At the same time, the concept and characteristics of nautical tourism ports, their classification and categorisation in accordance with the legal provisions in the Republic of Croatia are given. In this work, nautical tourism

ports are understood as special ports used for receiving and accommodating vessels and equipped to provide services for users and vessels. The main focus today is on the analysis of the capacity and operation of nautical tourism ports in the Republic of Croatia. The capacity of ports for nautical tourism is monitored using quantitative data on the number of berths and the number of vessels, and compared with other EU Member States in order to make a statement about the level of development of reception capacity and the competitiveness of Croatian nautical tourism. In addition to the quantitative indicators of the development of nautical tourism ports in the Republic of Croatia, the services offered by nautical tourism ports and the business results of nautical tourism ports (revenues and expenses) are analysed. Based on the analysis and trends on the nautical tourism market, the tendencies of the future development of nautical tourism in the Republic of Croatia are examined. Emphasis is placed on the application of the principles of sustainable development as a compromise between the need to preserve natural space and the need for economic development, which implies the determination of the carrying capacity of space and the definition of the growth limit for new reception capacities.

Keywords: ports for nautical tourism, nautical tourism, port capacities for nautical tourism, operation of ports for nautical tourism.

SADRŽAJ

SAŽETAK	I
SUMMARY	I
SADRŽAJ	III
1. UVOD	1
1.1. PROBLEM, PREDMET I OBJEKT ISTRAŽIVANJA	1
1.2. RADNA HIPOTEZA	1
1.3. SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA	2
1.4. ZNANSTVENE METODE	2
1.5. STRUKTURA RADA	3
2. TEORIJSKE ODREDNICE LUKA NAUTIČKOG TURIZMA	4
2.1. POJAM I ZNAČAJKE NAUTIČKOG TURIZMA	4
2.2. DEFINIRANJE I PRAVNA OSNOVA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA	7
2.3. ULOGA LUKA U RAZVOJU NAUTIČKOM TURIZMU	10
3. ANALIZA KAPACITETA I POSLOVANJA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	12
3.1. PREGLED IZGRAĐENOSTI LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	12
3.2. ANALIZA KAPACITETA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ I EUROPSKJ UNIJI 23	
3.2.1. Analiza kapaciteta luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj	24
3.2.2. Komparativni prikaz kapaciteta europskih luka nautičkog turizma	31
3.3. ANALIZA POSLOVANJA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	38

3.3.1. Turistički promet u lukama nautičkog turizma	38
3.3.2. Prihodi ostvareni u lukama nautičkog turizma.....	43
3.3.3. Rezultati poslovanja ACI d.d.	47
4. TENDENCIJE RAZVOJA LUKA NAUTIČKOG	
TURIZMA.....	51
5. ZAKLJUČAK.....	54
LITERATURA.....	56
POPIS TABLICA, GRAFIKONA, SHEMA I SLIKA	59

1. UVOD

Nautički turizam je selektivni oblik turizma koji protekla tri desetljeća bilježi dinamičan rast turističkog prometa. Odraž je potrebe ljudi za interakcijom s prirodom i želje za aktivnim odmorom na plovnom objektu. Sve veći značaj koji nautički turizam ima u Republici Hrvatskoj aktualizira ističe potrebu analiziranja kapaciteta i poslovanja luka nautičkog turizma.

1.1. PROBLEM, PREDMET I OBJEKT ISTRAŽIVANJA

Luke nautičkog turizma čine važan čimbenik razvoja nautičkog turizma. Posebno su oblikovane za prihvat i smještaj plovila te pružanje usluga sudionicima nautičkog turizma. Analiziranje kapaciteta i poslovanja luka nautičkog turizma omogućava dolaženje do spoznaja o razini razvijenosti prihvatnih kapaciteta i konkurentnosti nautičkog turizma.

Problem istraživanja ovog rada odnosi se kapacitete nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj.

Predmet istraživanja je istražiti važnije značajke prihvatnih kapaciteta luka nautičkog turizma i usporediti ih s drugim zemljama članicama Europske unije kako bi se došlo do spoznaja o konkurentnosti Republike Hrvatske na tržištu nautičkog turizma.

Objekt istraživanja su: luke nautičkog turizma.

1.2. RADNA HIPOTEZA

Radna hipoteza je sljedeća: kapacitet luka nautičkog turizma u izravnoj je vezi s rastom prometa nautičkog turizma. Analizom kapaciteta luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj dolazi se do saznanja o važnosti izgradnje odgovarajućih prihvatnih kapaciteta nautičkog turizma kako bi se zadovoljili zahtjevi potražnje i postigla konkurentnost na iznimno zahtjevnom tržištu nautičkog turizma.

1.3. SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Svrha i ciljevi istraživanja diplomskog rada su na temelju teorijskim spoznajama dati uvid u luke nautičkog turizma, analizirati kapacitete i poslovanje luka na nautičkog turizma te rezultate usporediti s drugim zemljama članicama Europske unije kako bi se dobila nova saznanja o konkurentnosti hrvatskih nautičkih luka na globalnom tržištu nautičkog turizma, istražiti poslovanje luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, identificirati probleme s kojima se suočavaju i, na temelju dobivenih rezultata ukazati na tendencije razvoja luka nautičkog turizma.

Iz tako definirane svrhe i ciljeva istraživanja proizlaze sljedeća pitanja na koje u okviru diplomskog rada treba dati odgovor:

- Što se podrazumijeva pod nautičkim turizmom?
- Kakva je uloga luka u nautičkom turizmu?
- Kakvi su kapaciteti luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj?
- Odgovaraju li kapaciteti luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj potrebama turista?
- Kakvo je poslovanje luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj?
- Može li Republika Hrvatska s postojećim kapacitetom luka nautičkog turizma poboljšati konkurentnost na tržištu nautičkog turizma?
- Koje su tendencije razvoja luka nautičkog turizma?

1.4. ZNANSTVENE METODE

U radu je korištena dostupna literatura na području nautičkog turizma. Analiza kapaciteta i poslovanja luka nautičkog turizma temelji se na sekundarnim podacima Državnog zavoda za statistiku te izvještaja o poslovanju poslovnih subjekata u nautičkom turizmu. Podaci su obrađeni korištenjem odgovarajućih znanstvenih metoda, kao što su deskriptivna metoda, metoda analize i sinteze, metoda kompilacije, metoda klasifikacije, metoda komparacije, metoda indukcije i dedukcije te statističke metode kojima se obrađuju kvantitativni podaci, a rezultati se tablično i grafički prikazuju.

1.5. STRUKTURA RADA

Diplomski rad se podijeljen u pet poglavlja.

Prvim poglavljem, **Uvodom**, istaknuti su problem, predmet i objekt istraživanja, navedeni su svrha i ciljevi istraživanja, postavljena je radna hipoteza i istraživačka pitanja, predstavljene su korištene znanstvene metode te struktura rada.

Drugo poglavlje ima naslov **Teorijske odrednice luka nautičkog turizma**. U njemu se daju teorijske osnove luka nautičkog turizma te se ukazuje na ulogu luka nautičkog turizma.

U trećem poglavljju, s naslovom **Analiza kapaciteta i poslovanja luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj**, analiziraju se kvantitativni podaci o lukama u Republici Hrvatskoj (broja vezova i broj plovila) te se podaci uspoređuju s drugim zemljama članicama Europske unije. Također se analiziraju usluge koje luke nautičkog turizma nude, te poslovni rezultati luka nautičkog turizma (prihodi i rashodi).

Četvrto poglavlje ima naslov **Tendencije razvoja luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj**. Na temelju provedene analize i trendova prisutnih u na tržištu nautičkog turizma, u ovom se poglavljju istražuju tendencije budućeg razvoja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Pri tome se naglasak stavlja na primjenu načela održivog razvoja kao kompromisa između potreba očuvanja prirodnog prostora i potrebe za gospodarskim razvojem.

U petom poglavljju, **Zaključku**, daje se pregled saznanja dobivenih obradom pojedinih poglavlja rada.

2. TEORIJSKE ODREDNICE LUKA NAUTIČKOG TURIZMA

Luke nautičkog turizma ključni su element održivog razvoja i promocije nautičkog turizma u određenoj destinaciji. Kako bi se dao prikaz temeljnih značajki luka nautičkog turizma, u ovom dijelu diplomskog rada definiraju se luke nautičkog turizma, prezentiraju usluge koje nude te se daje uvid u njihov značaj u razvoju nautičkog turizma.

2.1. POJAM I ZNAČAJKE NAUTIČKOG TURIZMA

Slijedeći definiciju UNWTO-a (engl. *World Tourism Organization*) turizam je “društveni, kulturni i ekonomski fenomen koji uključuje kretanje ljudi u zemlje ili mjesta izvan njihovog uobičajenog okruženja u osobne ili poslovne/profesionalne svrhe”¹. Polazeći od tako definirano g turizma, nautički turizam se promatra kao specifičan oblik turizma. Karakterizira ga “kretanje ljudi vodom, bilo morem ili rijekom, te njihov pristanak u marinama i/ili lukama posebno dizajniranim za prihv at ove vrste turista, radi odmora i rekreacije”².

Prisutnost većeg broja definicija nautičkog turizma u literaturi ukazuje na izostanak općeprihvaćene definicije. Jedna od najčešće korištenih definicija nautičkog turizma daje njegov detaljan prikaz. “Nautički turizam dio je maritimnog turizma koji, s jedne strane predstavlja ukupnost stalnih, učestalih ili povremenih dobrovoljnih društveno– socioloških pojava, aktivnosti i kretanja turista na moru, u moru i obalama, te na rijekama, jezerima i kanalima, vlastitim, iznajmljenim ili tuđim brodovima, u turističkim lukama i ostalim pomorsko–nautičko–brodograđevnim objektima supra i infrastrukture, u svrhu zabave i odmora, sporta, pasivne i aktivne rekreacije, relaksacije, ambijenta, zadovoljenja zdravstvenih, kulturnih i drugih motiva, i to sve iz turističkih, a ne lukrativnih motiva, i s druge strane skup ekonomsko organiziranih poslovnih funkcija u cilju racionalnog i planskog omogućavanja i razvijanja te poboljšanja tih pojava i aktivnosti i to u svrhu stvaranja i povećanja dohotka.”³ Definicijom je naglašena ukupnost aktivnosti i odnosa koji

¹ Glossary of tourism terms, UNWTO, <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms> (11.04.2023.)

² Gračan, D., Zadel, Z., Pavlović, D.: *The Stakeholders of Nautical Tourism Process in Destination Network: Topological Positions and Management Participation*, Naše more, vol. 65, no. 3, 2018., p. 151.

³ Jadrešić, V.: *Nautički turizam*, Pedagoška akademija, Zadar, 1978., str. 17.

proizlaze iz samog boravka turista na plovnim objektima (vlastitim ili tuđim) i u lukama nautičkog turizma, a motivirani su odmorom i rekreacijom.

Nautički turizam obuhvaća cijeli niz aktivnosti, s obzirom na to da nautičari nisu stacionarni, a dominantne karakteristike gostiju su i njihova mobilnost. Nautički turizam je “multifunkcionalni turistički fenomen sa snažnom pomorskom komponentom”⁴, temeljen na plovnim objektima koje turisti koriste u svrhu mobilnosti i lukama posebno namijenjenim za njihov prihvat. U Strategiji razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009.-2019., nautički turizam je određen kao “posebna vrsta turizma koja pored plovidbe u vlastitoj organizaciji – krstarenje vlastitim ili unajmljenim plovnim objektima s boravkom i/ili noćenjem turista na njima, obuhvaća i kružna putovanja u organizaciji vlasnika plovnih objekata i putničkih agencija s boravkom i/ili noćenjem turista na plovnim objektima te plovidbu turista na plovnim objektima radi drugih oblika odmora i rekreacije (ribarenje, ronjenje)”⁵.

Suštinsku razliku nautičkog turizma u odnosu na druge oblike turizma čini plovidba. Zadovoljenje potreba turista koji sudjeluju u ovom obliku turizma nije moguća bez korištenja plovnog objekta. Njegove specifičnosti ogledaju se u uslugama koje pruža turistima-nautičarima bilo na plovnim objektima bilo u lukama nautičkog turizma. Radi se o velikom broju usluga koje uključuju:⁶

- 1) iznajmljivanje vezova koji se nalaze uz uređenu i djelomično ili potpuno zaštićenu obalu za smještaj plovnih objekata i turista koji na njima borave,
- 2) iznajmljivanje plovnih objekata,
- 3) usluge skipera,
- 4) prihvat, čuvanje i održavanje plovnih objekata na vezu u lukama nautičkog turizma, u moru i suhom vezu na kopnu,
- 5) usluge snabdijevanja nautičara energijom, gorivom, namirnicama, opremom i sl.,
- 6) uređenje i pripremanje plovnih objekata,
- 7) pružanje različitih informacija potrebnim nautičarima za sigurnu plovidbu na moru, informacije o turističkoj destinaciji koju posjećuju i dr.

⁴ Luković, T.: *Nautički turizam – definicije i dileme*, Naše more, vol. 54, no. 1-2, 2007., p. 22.

⁵ *Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009-2019*, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo turizma, Zagreb, 2008., str. 4.

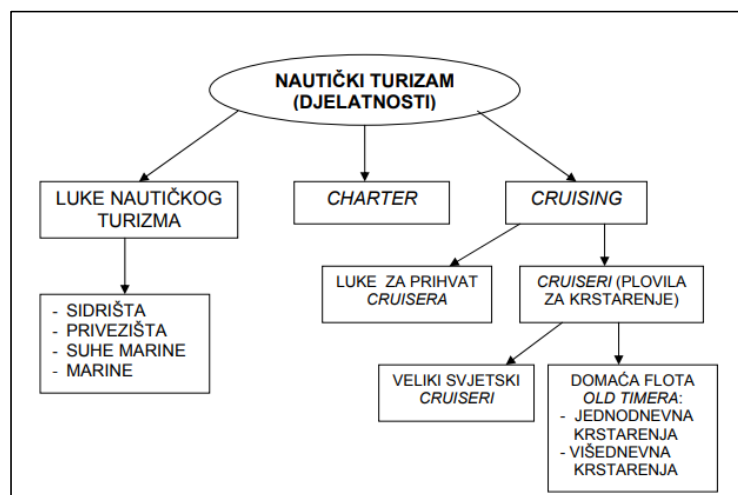
⁶ Šamanović, J.: *Nautički turizam i management marina*, Visoka pomorska škola u Splitu, Split, 2002., str. 56.

- 8) škole jedrenja, obuka za skipere i vođitelje brodica,
- 9) ostale turističke usluge za potrebe nautičkog turizma.

Nautički turizam je ovisan o klimatskim pogodnostima. U jadranskim destinacijama ovaj selektivni oblik turizma može osigurati 180-210 dana poslovanja godišnje te je u mnogim priobalnim destinacijama važan pokretač gospodarskih aktivnosti. S obzirom na pretežitú djelatnost nautički turizam se dijeli na:⁷

- 1) luke nautičkog turizma,
- 2) charter,
- 3) cruising.

Pregled odnosa pojedinih podvrsta nautičkog turizma prikazan je shemom 1.

Shema 1. Podvrste nautičkog turizma

Izvor: Luković, T.: *Nautički turizam – definicije i dileme*, Naše more, vol. 54, no. 1-2, 2007., p. 29.

Svaka od navedenih vrsta nautičkog turizma upućuje na daljnje podjele. U kontekstu ovog rada, naglasak se stavlja na luke nautičkog turizma.

⁷ Luković, T.: op. cit., p. 22.

2.2. DEFINIRANJE I PRAVNA OSNOVA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA

Općenito, luke su temeljni čimbenici na kojima se zasniva prometna infrastruktura na vodi. U širem smislu definiraju se kao “prirodno ili umjetno zaštićen, dovoljne dubine vodeni i s vodom povezan kopneni prostor koji se sastoji od izgrađene obale, lukobrana, uređaja, prostora i sl. objekata namijenjenih za pristajanje, sidrenje, zaštitu plovila pred valovima, vjetrom i sl., iskrcaj i prekrcaj putnika i tereta, uskladištenje tereta, manipuliranje njime, za odmor posade, popravak plovila, te ukrcaj goriva, vode i hrane”⁸.

Luke nautičkog turizma su osnovna infrastruktura nautičkog turizma. U skladu sa Zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama u Republici Hrvatskoj, određene su kao morske luke posebne namjene. Davanjem lukama nautičkog turizma atribut posebne namjene određuje se značenja luka nautičkog turizma za Republiku Hrvatsku. To je luka “koja je u posebnoj upotrebi ili gospodarskom korištenju pravnih ili fizičkih osoba”⁹. Definicija nautičkog turizma jasno ističe važnost luka nautičkog turizma kao infrastrukture nautičkog turizma koje služe za prihvat plovila i turista nautičara koji borave na tim plovilima. Slijedom njihove uloge u nautičkom turizmu, luke nautičkog turizma se promatraju kao pokretači razvoj lokalnog gospodarstva te prilika za gospodarski uzlet.¹⁰

Pravilnik o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaj plovnih objekata daje definiciju luke nautičkog turizma kao “poslovno funkcionalnu cjelinu u kojoj pravne ili fizičke osobe posluju i pružaju turističke usluge u nautičkom turizmu te druge usluge za potrebe turista (turističke, ugostiteljske i dr.”¹¹ Time je utvrđeno da u lukama nautičkog turizma pravne ili fizičke osobe obavljaju svoju djelatnost koja se odnosi na pružanje usluga turistima nautičkog turizma. One pružaju usluge u skladu s obveznim uvjetima propisanim za luke nautičkog turizma. Međutim, u lukama nautičkog turizma mogu se za potrebe turista nautičara pružati i druge usluge koje nisu regulirane obveznim uvjetima. U tom slučaju primjenjuju se posebni propisi. Usluge

⁸ Šamanović, J.: op. cit., str. 60.

⁹ Zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama u Republici Hrvatskoj, Narodne novine Republike Hrvatske, Zagreb, 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16, 98/19, čl. 42., čl. 2, st. 3.

¹⁰ Luković, T., Bilić, M.: *Luke nautičkog turizma u Hrvatskoj i strategija lokalnog razvoja*, Naše more, vol. 54, no. 3-4, 2007., p. 115.

¹¹ Pravilnik o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaj plovnih objekata, Narodne novine Republike Hrvatske, Zagreb, 120/19, čl. 2, st. 1.

koje luke nautičkog turizma nude moraju biti u skladu s uvjetima koji su propisani za pojedinu vrstu i kategoriju luke nautičkog turizma.

Razvrstavanje luka nautičkog turizma regulirano je Pravilnikom o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaj plovnih objekata koji je u primjeni od 2019. godine. U skladu s njim, luke nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj razvrstavaju se u vrstu *marina*. Definišu se kao “dio posebno izgrađenog i uređenog morskog ili vodenog prostora i obale za pružanje usluga veza, smještaja turista u plovnim objektima i ostalih usluga za potrebe turista”¹². Marina se promatra kao osnovni objekt “nautičkog turizma koji sa svojim vezovima, uređajima i opremom u zaštićenom dijelu mora uz kopno služi za smještaj i boravak turističkih plovila i razonodu nautičarima”¹³

Osim marina usluge veza i smještaja plovnih objekata mogu se pružiti i u ostalim objektima zakonski reguliranih. U te objekte ubrajaju se:¹⁴

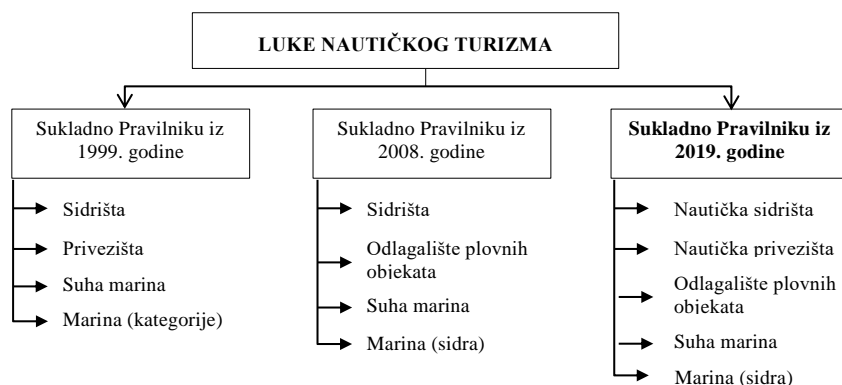
- 1) nautičko sidrište – dio je morskog ili vodenog prostora koje je ima uvjete za sigurno sidrenje plovnih objekata,
- 2) nautičko privezište – dio je morskog ili obalnog prostora i obale posebno izgrađeno i opremljeno za pružanje usluga veza,
- 3) odlagalište plovnih objekata – dio je ograđenog i uređenog kopnenog prostora na kojem se pružaju usluge odlaganja plovnih objekata na suhom kao i usluge transporta, spuštanja plovila u vodu ili podizanje iz vode. Nije namijenjeno boravku turista i pripremi plovnog objekta za plovidbu,
- 4) suha marina – dio je ograđenog i uređenog kopna na kojem se pružaju usluge smještaja plovila na suhom te usluge transporta, spuštanja plovila u vodu ili podizanje iz vode. Može se koristiti za boravak turista i pripremu plovnog objekta za plovidbu. Također se mogu pružiti usluge prehrane, pića i napitaka.

Na Shemi 2 prikazane su promjene u klasifikaciji luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1999. do 2019. godine.

¹² Ibidem, čl. 7., st. 1.

¹³ Hlača, V., Nakić, J.: *Pravni status marina u Republici Hrvatskoj*, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. 1, no. 1, 2010., p. 175.

¹⁴ Pravilnik o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaj plovnih objekata, op. cit., čl. 8-11.

Shema 2. Klasifikacija luka nautičkog turizma sukladno zakonskoj regulativi, 1999.-2019. godine

Izvor: Gračan, D., Alkier, R., Uran Maravić, M.: *Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj uniji*, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2011., p. 290.; Pravilnik o kategorizaciji luka nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaj plovnih objekata, Narodne novine Republike Hrvatske, Zagreb, 120/19, čl. 6.

Iz Sheme 2 može se vidjeti da je Pravilnikom iz 2008. godine došlo do promjena u klasifikaciji luka nautičkog turizma u odnosu na 1999. godinu tako što se umjesto privezišta klasificiraju odlagališta plovnih objekata. U Pravilniku iz 2019. godine uz navedene objekte dodana su nautička privezišta.

Kategorizacija luka nautičkog turizma utvrđena je za vrstu *marina*. Pravilnikom su utvrđeni uvjeti koje marine moraju zadovoljavati da bi se svrstale u određenu kategoriju. Kategoriziraju se sidrima, od dva do pet sidara. Viša kategorija označava veći broj sidara. U Tablici 1. prikazani su osnovni elementi kategorizacije luka nautičkog turizma.

Tablica 1. Osnovni elementi kategorizacije luka nautičkog turizma

Opći minimalni uvjeti	Uređenje i oprema	Usluge
Lokacija i stupanj izgrađenosti <ul style="list-style-type: none"> • zaštita okoliša • sigurnost plovila i ljudi • opskrba vodom • odvod • uklanjanje otpadnih tvari • sanitarna opremljenost • izgrađeni vezovi • protupožarna oprema • rasvjeta 	Lokacija <ul style="list-style-type: none"> • pristup i prometna povezanost • kopneni prostor • usluge prehrane i pića • trgovine • servisi i oprema • ostali objekti • vodoopskrba • elektroopskrba • higijena i čistoća • pogodnosti za goste • prostori za osoblje 	Usluge u marinama <ul style="list-style-type: none"> • prijem i čuvarska služba • održavanje sanitarnih i ostalih prostorija • zaštita gostiju • servisne i ugostiteljske usluge i usluge trgovine • znanje stranih jezika

Izvor: Luković, T., Gržetić, Z.: *Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana*, Hrvatski hidrografski institut Split, Split/Dubrovnik, 2007., str. 77.

U klasifikaciji luka nautičkog turizma, osim kategorizacije marina, mogu se koristiti različiti kriteriji. Među njima su: smještaj luka nautičkog turizma, vlasništvo, namjena i dr. S obzirom na smještaj, luke nautičkog turizma se dijele na:¹⁵

- morske,
- jezerske,
- riječne,
- kanalske.

S obzirom na vlasništvo, luke nautičkog turizma mogu biti:¹⁶

- privatne – u vlasništvu poslovnih subjekata, komercijalnog su tipa, a poduzetništvo je, u njima, na prvom mjestu,
- javne – u vlasništvu lokalnih ili državnih vlasti. Specifičnog su načina upravljanja i financiranja.

S obzirom na veličinu razlikuju se: male, srednje velike i velike luke nautičkog turizma. Korištenjem kriterija namjene, luke nautičkog turizma mogu se razvrstati u komercijalne, hotelske, klupske i dr. S obzirom na građevinske zahvate u prostoru, razlikuju se prirodne i umjetne luke nautičkog turizma.

Potrebno je istaknuti kako na tržištu nautičkog turizma ne postoji ujednačenost razvrstavanja i kategorizacije luka nautičkog turizma. No, prisutna su nastojanja ka ujednačavanju kako bi se omogućilo turistima nautičarima da lakše donesu odluku gdje će boraviti sa svojim plovnim objektom, a statističarima da lakše prate kretanja nautičara na tržištu nautičkog turizma.

2.3. ULOGA LUKA U RAZVOJU NAUTIČKOM TURIZMU

Luke nautičkog turizma su, u užem smislu, prihvatni kapaciteti nautičkog turizma. To upućuje na njihov značaj u razvoju nautičkog turizma. Sasvim je jasno da bez prihvatnih kapaciteta nije moguće udovoljiti potrebama i zahtjevima turista nautičara, pa u skladu ne

¹⁵ Šamanović, J.: op. cit., str. 61.

¹⁶ Ibidem, str. 61.

može se govoriti o razvoju nautičkog turizma bez prihvatnih kapaciteta, odnosno bez luka nautičkog turizma. Povećanje broja kapaciteta u lukama nautičkog turizma ima izravan utjecaj na rast prometa u nautičkom turizmu. Kako je prethodno istaknuto, marine predstavljaju okosnicu razvoja nautičkog turizma. No, uz marine važnu ulogu imaju i drugi objekti koji se koriste za prihvat plovila, kao što su sidrišta, privezišta i suhe marine.

U širem smislu prihvatne kapacitete čine sve luke bez obzira na njihovu veličinu, kao i prirodne uvale prikladne za privez plovila. Specifičnu ponudu u nautičkom turizmu čine svjetionici koji se koriste kao ponuda robinzonskog turizma.

Luke nautičkog turizma moraju udovoljavati određenim zahtjevima turista nautičara. To je moguće uz pružanje osnovnih i dodatnih usluga koje su izravno ili neizravno vezane uz turiste u nautičkom turizmu.¹⁷ Osnovnu uslugu koju luke nautičkog turizma nude svojim korisnicima su prihvatni kapaciteti, odnosno usluge nautičkih vezova. Te usluge mogu biti cjelogodišnje i sezonske. Osim toga, u lukama nautičkog turizma turistima nautičarima se nudi iznajmljivanje stalnog i tranzitnog veza, odnosno plovni objekti mogu biti na vezu tijekom cijele godine ili mogu biti na vezu u tranzitu tijekom plovidbe. Cjelogodišnje poslovanje luka čini važan segment u razvoju nautičkog turizma destinacije i ponudu turističke destinacije.

Osim vezova, luke nautičkog turizma nude i druge usluge koje čine sadržaje ponude luka nautičkog turizma, a odnose se na ugostiteljske, sportske, hotelske, servisne i druge usluge.¹⁸ O sadržaju koji luke nautičkog turizma nude ovisi njihova kategorizacija. Luke više kategorije nude raznovrsnije usluge te veću razinu kvalitete usluga. Viša kategorija luka nautičkog turizma doprinosi i poboljšanju ponude na razini turističke destinacije te pridonosi privlačenju turista veće platežne moći u destinaciju. U svrhu postizanja konkurentnosti, težište aktivnosti u nautičkom turizmu usmjerava se na obogaćivanje sadržaja, posredno ili neposredno vezanih uz luke nautičkog turizma.¹⁹ Privlačenje većeg broja turista nautičara i njihovo zadržavanje u lukama nautičkog turizma izravno utječe na poslovanje luka nautičkog turizma i slijedom toga, na razvoj nautičkog turizma.

¹⁷ Kovačić, M.: *Razvoj nautičkih luka u funkciji održivog razvoja nautičkog turizma*, Pomorski zbornik, vol. 41, no. 1, 2004., p. 141.

¹⁸ *Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009-2019*, op. cit., str. 10.

¹⁹ Kovačić, M.: op. cit., str. 141.

3. ANALIZA KAPACITETA I POSLOVANJA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kako je prethodno istaknuto o prihvatnim kapacitetima nautičkog turizma ovisi njegov razvoj. U ovom dijelu diplomskog rada analiziraju se kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Pri tome je uvodno potrebno istaknuti kako se nautičkom turizmu u Republici Hrvatskoj dugo nije pridavala osobita važnost. Usmjerenost turističke politike ka razvoju masovnog turizma naglasak je stavljala na izgradnju velikih hotelskih objekata namijenjenih masovnom turizmu, dok se izgradnji luka nautičkog turizma nije davao poseban značaj. Dinamičan rast nautičkog turizma na globalnoj razini potiče i razvoj nautičkog turizma u Hrvatskoj te napore usmjerene ka povećanju prihvatnog kapaciteta u nautičkom turizmu.

3.1. PREGLED IZGRAĐENOSTI LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Smještaj na Jadranskoj obali kao dijelu Sredozemlja daje Republici Hrvatskoj prepoznatljivost u svijetu i izrazite komparativne prednosti za razvoj nautičkog turizma. Među tim prednostima su: blizina emitivnih tržišta, raritetni prirodni resursi koji su posebno važni za aktivnosti u nautičkom turizmu, razvedenost obale, pogodna klima, povoljni vjetrovi srednje jačine, veliki broj zaštićenih uvala, raznolikost prirodnog, pomorskog i podmorskog pejzaža, raspored malih i većih naselja te luka i lučica koje omogućavaju krstarenje i malim plovnim jedrilicama, pogodan geografski položaj prema turistički emitivnim zemljama Europe i drugo.²⁰ Zahvaljujući navedenim izrazito povoljnim čimbenicima, Republika Hrvatska jedna je od atraktivnijih nautičko-turističkih zemalja u svijetu. Pogodna lokacija na Mediteranu koji postaje sve snažnije europsko i svjetsko turističko središte, jedna je od osnovnih komparativnih prednosti za razvoj nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Druga pogodnost lokacije vezana je uz prednosti u svezi s klimatskim, geomorfološkim i drugim karakteristikama.

²⁰ Gračan, D., Alkier, R., Uran Maravić, M.: *Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj uniji*, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2011., p. 290.

Unatoč spomenutim povoljnim uvjetima, intenzivniji razvoj nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj počinje tek sredinom šezdesetih godina 20. stoljeća. Počeci promišljanja o potrebi prihvata plovila u istočnom dijelu Jadrana obilježeni su idejom Williama Roberta Neshera koji je 1963. godine u brodogradilištu u Puntu dao izgraditi tri brodice koje su obilježile abecedu hrvatskog nautičkog turizma na hrvatskoj obali Jadrana i postepeno razvijala mogućnosti postojanja marina.²¹ Potpisivanjem ugovora o čuvanju i održavanju tih brodice u brodogradilištu Puntat 1964. godine označen je početak prihvata brodica i jedne nove djelatnosti. No, još je prošlo gotovo desetljeće do izgradnje prve marine na istočnoj obali Jadrana. Brodogradilište Puntat je za potrebe “zimovanja” brodica koristio vezove izgrađene na pilonima starih željezničkih tračnica zabijenih u muljevito dno Puntarske drage.²² Time je osiguran sustav jeftine gradnje vezova što je pridonijelo cjenovnoj konkurentnosti. Početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća u okviru projekata “Južni Jadran” i “Gornji Jadran” izrađuju se planovi izgradnje luka namijenjenih isključivo za potrebe turista u nautičkom turizmu.²³ Međutim, tek 1975. godini osnivanjem “Udruženja marina Hrvatske” počinje realizacija planiranog. Uz marinu Puntat (Slika 1) koja ima prihvata za 450 brodica, grade se još četiri marine u: Malom Lošinju, Zadru, Splitu i Dubrovniku.

Slika 1. Marina Puntat, otok Krk

Izvor: Marina Puntat, <https://travelcroatia.live/listing/marina-puntat/> (11.04.2023.)

²¹ Leleković, I. (ur.): *Zlatnih pedeset*, Marina, no. 30, 2014., p. 8. (6-15), <https://www.marina-puntat.hr/UserDocsImages/dokumenti/MN30.pdf> (18.04.2023.)

²² N.D.: *Marina Puntat počiva na željezničkim tračnicama*, <https://www.energetika-net.com/intervju-mjeseca/marina-puntat-pociva-na-zeljeznickim-tracnicama-19977> (11.04.2023.)

²³ Šantić, L., Maglić, L., Vilke, S.: *Ocjena postojećeg stanja i razvojni planovi luka nautičkog turizma Primorsko-goranske županije*, *Suvremeni promet*, vol. 32, no. 5-6, 2012., p. 395.

U sljedećih šest godina u Hrvatskoj se gradi još osam marina u: Novigradu, Poreču (Červar, Porat, Parentium), Pula (Verudela), Opatija (Admiral), Murter (Betina, Hramina).²⁴ Ukupan kapacitet marina bio je oko 2.000 vezova u moru. Do 1984. godine na hrvatskoj obali Jadrana bilo je izgrađeno 17 marina ukupnog kapaciteta 3.906 vezova u moru.²⁵ Broj marina posebice je povećan osnivanjem Adriatic Club Yugoslavia Brijuni, poduzeća za nautički turizam (skr. ACY)²⁶ 1983. godine. Iste je godine započela izgradnja ACY marina. Planirana je izgradnja 6.500 vezova na lokacijama od Umaga do Dubrovnika. No, realizirano je tek 47,50% planiranih kapaciteta. U razdoblju od 18 godina, izgrađena je dvadeset i jedna marina sa svojim prepoznatljivim arhitektonskim obilježjima. Početkom 1991. godine tvrtka mijenja ime u Adriatic Yacht Club Opatija (skr. ACY) pod kojim posluje do 1994. godine kada, po drugi put, mijenja ime, u Adriatic Croatia International Club d.d. (skr. ACI d.d.) pod kojim posluje i danas.

Izgradnja ACI marina odvijala se u nekoliko faza:²⁷

Prva faza obuhvatila je izgradnju 16 marina: Umag, Rovinj, Pula, Pomer, Supetarska Draga, Rab, Žut, Piškera, Jezera, Vodice, Skradin, Trogir, Split, Milna, Vrboska i Palmižana.²⁸ Njihova gradnja odvijala se između 1984. i 1985. godine te su sve marine sa svojim sadržajima bile spremne za prihvaćaj turista već u sezoni 1986. godine. Godine 1987. ACI je proširio svoju djelatnost izgradnjom casina zajedno s poduzećem CFH Vaduz, Liechtenstein u Splitu. Godine 1989. zajedno s poduzećem Grassetto Nederland, Amsterdam ACI je zaključio joint-venture ugovor za izgradnju marine u Korčuli i Opatiji. Iste godine u rad je puštena marina Korčula, a sljedeće godine i marina u Ičićima. U 1990. godini ACI-u se pripojila PZ Milna na otoku Braču, a 1991. godine sastavu ACI-a se pripojila i marina Dubrovnik. Sljedeće godine u lanac ACI marina ušla je i marina Koper prema ugovoru o zajedničkom poslovanju. Poduzeće ACI kupilo je od tri dioničara iz Kopra 19% dioničke glavnice marine Koper, a ustupio joj svoj know-how. Nakon osamostaljenja Hrvatske i Slovenije nestale su pogodnosti koje je ta marina imala u sastavu ACI-a, dok je ACI svoj dionički dio prodao unutar dioničkog društva. Od 1. svibnja 1994. godine izvršena je privatizacija poduzeća. INA – industrija nafte

²⁴ Ibidem, p. 395.

²⁵ Vidas, I.: *Nautički turizam i pregled poslovanja Adriatic Croatia International Club (ACI) za 2022. godinu*, InSolve, 2023., <https://www.insolve.hr/literatura/2/55189> (12.04.2023.)

²⁶ ACI, O nama, <https://corporate.aci-marinas.com/povijest/> (11.04.2023.)

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

d.d. Zagreb postaje većinskim vlasnikom, a u sustav ACI-a pripojene su marine Cres i Šimuni. INA d.d. je iz vlasničke strukture ACI-a izašla 1997. godine prodajom svog dioničkog paketa Državnoj agenciji za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka.²⁹ U 2016. godini izgrađena je nova marina pod nazivom Veljka Barbierija u Solinama pa je time ACI d.d. ima u svom sastavu 22 marine. U marine, ACI d.d. usluge veza pruža nautičarima i na sidrištu u uvali Podražanj, koje koristi infrastrukturu marine Žut.³⁰ ACI predstavlja sinonim jedinstvenog nautičkog sustava sa standardiziranim marinama. Marine su locirane na takvoj udaljenosti da nautičar može ujutro krenuti iz jedne, a predvečer naći siguran vez u drugoj ACI marini. To je nautičarima važno jamstvo sigurnosti prilikom organiziranja plovidbe.

Kapacitet luka nautičkog turizma povećan je u razdoblju od 1984. do kraja 1980-ih godina za 18 marina i 4.774 veza u moru te je u 1989. godini Republika Hrvatska raspolagala s ukupno 37 marina i 8.650 vezova u moru.³¹ Dinamika izgradnje marina i prihvat plovila u marinama najbolje ilustrira broj plovila na čuvanju u marinama. U 1989. godini bilo ih je 154.404 plovila na čuvanju za koje je korišten vez u moru dok ih je samo osam godina ranije bilo tek 16.222 (Tablica 2).

Tablica 2. Plovila prema karakteru boravka i zastavama u lukama nautičkog turizma Republike Hrvatske, 1981.-1989.

	1981.	1982.	1983.	1984.	1985.	1986.	1987.	1988.	1989.
Plovila na čuvanju u marini za koja je korišten vez u moru	16.222	20.568	31.071	34.960	78.254	111.730	142.966	137.091	154.404
Verižni indeks	-	126,8	151,1	112,5	223,8	142,8	128,0	95,9	112,6
Po karakteru boravka									
U tranzitu	13.903	17.753	27.817	31.851	73.663	106.355	136.683	130.020	147.503
Na zimovanju	2.139	2.815	3.254	3.109	4.591	5.375	6.283	7.071	8.619
Po zastavi plovnog objekta									
Austrija	3.265	4.166	7.491	6.469	14.244	22.734	31.925	27.298	31.125
Italija	3.988	5.216	6.938	10.563	24.458	28.702	30.570	29.590	32.747
Njemačka	6.158	6.781	10.187	12.346	26.007	38.507	49.468	50.782	54.517
V. Britanija	95	139	386	989	2.896	4.067	5.101	4.592	3.563
Hrvatska	1.689	2.573	3.348	2.445	5.431	9.443	12.739	10.587	12.277
Ostale zemlje	1.026	1.693	2.721	2.148	5.219	8.277	13.163	15.865	20.175

Izvor: Izrada studenta prema: Luković, T.: *Marketing – koncepcija razvoja nautičkog turizma Hrvatske*, Ekonomsko istraživački biro, Split, 1996., p. 142.

²⁹ Ibidem.

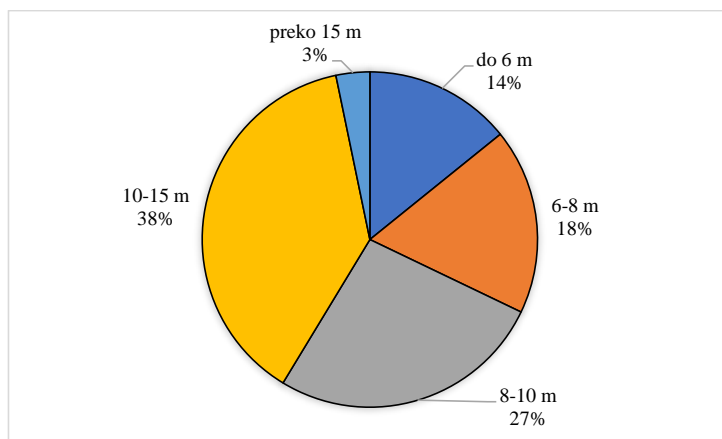
³⁰ *Godišnje izvješće za godinu završenu 31. prosinca 2022. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora*, Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d.d., Rijeka, 2023., p. 1.

³¹ Vidas, I.: op. cit.

Podaci u Tablici 2. pokazuju dinamičan rast broja plovila na čuvanju u marini za koji je korišten vez u moru. Najveći rast zabilježen je u 1985. godini i to za 123,8 % u odnosu na 1984. godinu kao rezultat izgradnje marina u sklopu ACI-a. U strukturi boravka plovila dominantno mjesto imaju plovila u tranzitu koja su u 1981. godini sudjelovala s 85,7 %, a u 1989. godini s 95,5 %. Broj plovila na zimovanju povećao se u razdoblju od 1981. do 1989. godine s 2.139 na 8.619 odnosno za rast kapaciteta luka nautičkog turizma u tom razdoblju. Pregledom zastava plovnog objekta može se uočiti da je najveći broj plovila pod njemačkom zastavom, a slijede ih plovila pod talijanskom i austrijskom zastavom. Plovila pod njemačkom zastavom sudjelovala su u 1981. godini s 38,0 %, a u 1989. godini s 35,03 %. Plovila pod talijanskom zastavom činila su udio od 24,5 % u 1989. godini, a u 1989. godini njihov je udio smanjen te je iznosio 21,2 %. Plovila pod austrijskom zastavom sudjelovala su s 20,1 % u 1981. godini, a isti udio imali su i u 1989. godini.

Ratna događanja koja su uslijedila početkom 1990-ih godina zaustavila su daljnju izgradnju marina. U 1994. godini broj marina je ostao na istoj razini kao krajem 1980-ih godina s porastom ukupnog kapaciteta luka nautičkog turizma na 10.390 vezova i s površinom akvatorija od 1,3 milijuna m².

U nastavku rada analizirat će se struktura vezova u lukama nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Struktura vezova s obzirom na dužinu plovila u 1994. godini prikazana je Grafikonom 1.

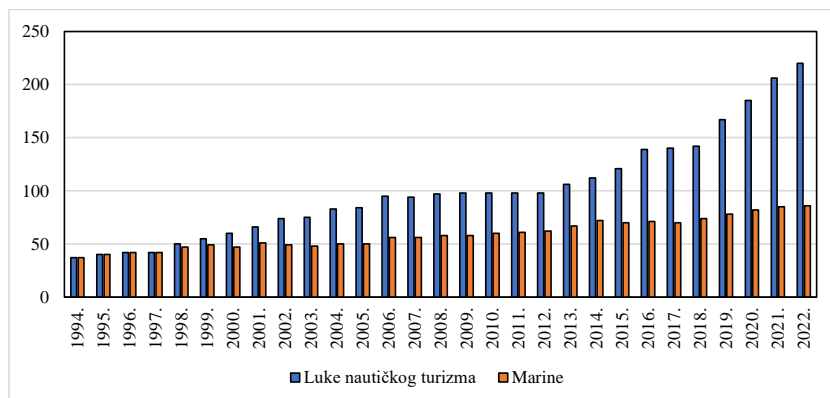

Grafikon 1. Struktura vezova u lukama nautičkog turizma Republike Hrvatske, 1994. godine

Izvor: *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2004.*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2005., p. 451.

Prema podacima prikazanim na Grafikonu 1. može se uočiti da su luke nautičkog turizma pretežito građene za manja plovila, dok su vezovi za plovila veća od 15 metara zastupljena s tek 3 %. Najveći udio u strukturi vezova pripada vezovima za brodove od 10 do 15 metara (38 %), a slijede ih vezovi za plovila od 8 do 10 metara (27 %) te vezovi za plovila od 6 do 8 metara (18 %).

Izgradnja luka nautičkog turizma u razdoblju od 1994. do 2022. godine pokazuje postepeno povećanje. U 2022. godini u Republici Hrvatskoj je ukupno 220 luka nautičkog turizma. Statistički obuhvat podrazumijeva marine, sidrišta, privezišta, suhe marine i odlagališta plovnih objekata.³² Marina je u Republici Hrvatskoj 86, od čega je 21 suha marina. Kretanje broja luka nautičkog turizma i marina u razdoblju od 1994. do 2022. godine prikazano je Grafikonom 2.

Grafikon 2. Broj luka nautičkog turizma i marina u Republici Hrvatskoj, 1994.-2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2003-2018.*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2004.-2019., <https://podaci.dzs.hr/hr/publikacije/> (2.04.2023.); *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2019-2022.*, Priopćenje, no. 4.3.4., 2020.-2021., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021-2022.*, Priopćenje, no. TUR-2022-2-1, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/kruzna-putovanja-i-nauticki-turizam/> (2.04.2023.)

³² *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022.*, Priopćenje, vol. 59, TUR-2022-2-1, <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29510> (11.04.2023.)

U svrhu precizne analize dinamike razvoja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj potrebno je istaknuti da su podaci o lukama nautičkog turizma do 1998. godine obuhvaćali samo marine, a od 1998. godine sve luke nautičkog turizma (sidrišta, privezišta, suhe marine i marine).³³ Podaci na Grafikonu 2. pokazuju brži rast ukupnog broja luka nautičkog turizma u odnosu na broj marina. U 1998. godini Republika Hrvatska je raspolagala s 50 luka nautičkog turizma od kojih su 47 bile marine. Marine su, dakle, činile 94 % ukupnog broja luka nautičkog turizma. U 2022. godini od ukupnog broja luka nautičkog turizma 39,1 % su marine. Republika Hrvatska je povećala broj marina u razdoblju od 1998. do 2022. godine za 39 ili za 83 %. U istom razdoblju ukupan broj luka nautičkog turizma povećan je s 50 na 220, odnosno za 340 %. Posljednjih je godina posebno zamjetan rast broja sidrišta (Tablica 3).

Tablica 3. Struktura luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, 2012.-2022. godine

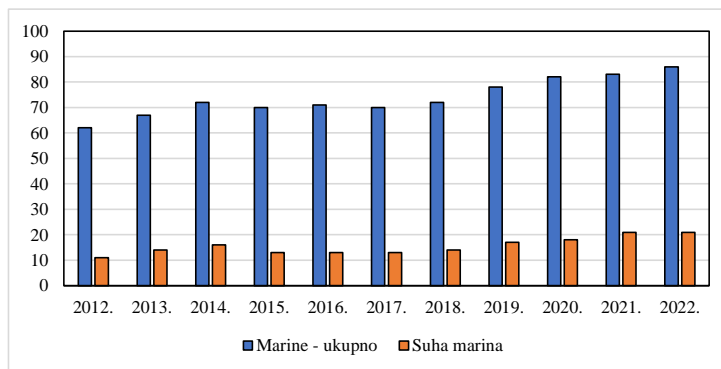
	Ukupno	Marine	Sidrišta	Privezište	Nerazvrstane luke nautičkog turizma	Odlagališta plovniha objekata
Apsolutni broj						
2012.	98	62	17	13	6	-
2013.	106	67	22	13	4	-
2014.	112	72	27	10	3	-
2015.	121	70	38	10	3	-
2016.	139	71	58	7	3	-
2017.	140	70	61	6	3	-
2018.	142	72	62	6	2	-
2019.	167	78	75	9	-	5
2020.	185	82	79	11	-	13
2021.	206	83	83	15	-	23
2022.	220	86	85	16	-	33
Udio u %						
2012.	100,0	63,3	17,3	13,3	6,1	-
2013.	100,0	63,2	20,8	12,3	3,8	-
2014.	100,0	64,3	24,1	8,9	2,7	-
2015.	100,0	57,9	31,4	8,3	2,5	-
2016.	100,0	51,1	41,7	5,0	2,2	-
2017.	100,0	50,0	43,6	4,3	2,1	-
2018.	100,0	50,7	43,7	4,2	1,4	-
2019.	100,0	46,7	44,9	5,4	-	3,0
2020.	100,0	44,3	42,7	5,9	-	7,0
2021.	100,0	40,3	40,3	7,3	-	11,2
2022.	100,0	39,1	38,6	7,3	-	15,0

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012-2022.* Priopćenje, no. 4.3.4., 2012.-2018., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

³³ *Statistički ljetopis 2003.*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2004., p. 403.

Podaci u Tablici 3 pokazuju da je broj sidrišta u Republici Hrvatskoj porastao u razdoblju od 2012. do 2022. godine sa 17 na 85, odnosno za 68 što je višestruko povećanje. Takva dinamika rasta broja sidrišta u Republici Hrvatskoj utjecala je i na rast njihova udjela u ukupnom broju luka nautičkog turizma. U 2012. godini sidrišta su sudjelovala sa 17,3 %, dok se u 2022. godini njihov udio približio udjelu marina (39,1 %) te je iznosio 38,6 %. Vidljivo je, također, da je broj privezišta povećan sa 13 u 2012. godini na 16 u 2022. godini ili za 23,1 %. Sidrištima se nastoji riješiti problematika prekapacitiranosti u marinama u Republici Hrvatskoj tijekom glavne turističke sezone (srpanj-kolovoz). Osim toga kontroliranim sidrenjem utječe se na smanjenje štetnih utjecaja sidrenja na morska staništa u uvalama. Posebice se to odnosi na zaštićena prirodna područja, poput Nacionalno parka Kornati u kojem je zabranjeno sidrenje izvan sidrišta i marina. Također, znatan dio akvatorija nalazi se u području ekološke mreže Natura 2000 koje zahtijeva posebnu brigu očuvanja prirode. Od 2019. godine statistički se prati i broj odlagališta plovnih objekata. U 2019. godini ih je bilo tri, dok je u 2022. godini njihov broj porastao na 33. U ukupnom broju luka nautičkog turizma sudjeluju u 2022. godini s 15,0 %.

U Strategiji razvoja nautičkog turizma za razdoblje 2009.-2019. godine nedostatak kapaciteta identificiran je kao jedan od problema hrvatske nautičke ponude, stoga se u proteklom desetljeću intenzivirala izgradnja marina kako bi se otklonili postojeći problemi (Grafikon 3).

Grafikon 3. Kretanje broja marina u Republici Hrvatskoj, 2012.-2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012-2022*, Priopćenje, no. 4.3.4., 2012.-2018., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%208dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

Ukupan broj marina povećan je za 24 odnosno za 38,7 %, pri čemu je broj suhih marina rasta bržim tempom te je u razdoblju od 2012. do 2022. godine gotovo udvostručen (porast za 90,9 %). Najveći broj luka nautičkog turizma izgrađen je u Zadarskoj županiji. U 2022. godini u ovoj je županiji bilo 59 luka nautičkog turizma ili 26,8 % ukupnog broja (Tablica 4).

Tablica 4. Luke nautičkog turizma prema županijama, 2012.-2022. godine

	Republika Hrvatska	Primorsko-goranska županija	Zadarska županija	Šibensko-kninska županija	Splitsko-dalmatinska županija	Istarska županija	Dubrovačko-neretvanska županija
Apsolutni broj							
2012.	98	29	19	13	16	15	6
2013.	106	32	23	14	17	14	6
2014.	112	30	26	15	21	14	6
2015.	121	27	36	17	20	14	7
2016.	139	26	44	21	27	13	8
2017.	140	26	46	21	27	12	8
2018.	142	25	39	29	29	12	8
2019.	167	33	47	30	31	13	13
2020.	185	35	54	36	31	15	14
2021.	206	34	56	44	40	18	14
2022.	220	37	59	48	41	20	15
Udio u %							
2012.	100,0	29,6	19,4	13,3	16,3	15,3	6,1
2013.	100,0	30,2	21,7	13,2	16,0	13,2	5,7
2014.	100,0	26,8	23,2	13,4	18,8	12,5	5,4
2015.	100,0	22,3	29,8	14,0	16,5	11,6	5,8
2016.	100,0	18,7	31,7	15,1	19,4	9,4	5,8
2017.	100,0	18,6	32,9	15,0	19,3	8,6	5,7
2018.	100,0	17,6	27,5	20,4	20,4	8,5	5,6
2019.	100,0	19,8	28,1	18,0	18,6	7,8	7,8
2020.	100,0	18,9	29,2	19,5	16,8	8,1	7,6
2021.	100,0	16,5	27,2	21,4	19,4	8,7	6,8
2022.	100,0	16,8	26,8	21,8	18,6	9,1	6,8

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012-2022.* Priopćenje, no. 4.3.4., 2012.-2018., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

Zadarska županija s 59 luka nautičkog turizma u 2022. godini povećala njihov broj u odnosu na 2012. godinu za 40. To je ujedno županija s najvećim rastom broja luka nautičkog turizma u razdoblju od 2012. do 2022. godine. Razlog tome može se tražiti u razvedenosti zadarskog arhipelaga koji privlači nautičare svojom atraktivnošću. Slijedi je Šibensko-kninska županija s 48 luka nautičkog turizma u 2022. godini i povećanjem broja luka nautičkog turizma u odnosu na 2012. godinu za 35. Značajan porast ostvarila je i Splitsko-dalmatinska županija u kojoj je u 2022. godini bila 41 luka nautičkog turizma što je u odnosu

na 2012. godinu povećanje za 25. Najmanji rast broja luka nautičkog turizma zabilježila je Istarska županija, svega pet.

Promatranjem strukture luka nautičkog turizma s obzirom na njihov smještaj može se uočiti da je u 2012. godini Primorsko-goranska županija sudjelovala s najvećim udjelom u ukupnom broju hrvatskih luka za nautički turizam. No, do 2022. godine učinjene su značajne promjene u strukturi. Najveći broj luka nautičkog turizma smješten je u Zadarsku županiju (26,8 %), dok je Primorsko-goranska županija po broju luka nautičkog turizma tek na četvrtom mjestu, iza Zadarske županije, Šibensko-kninske županije i Splitsko-dalmatinske županije. Šibenska županija je sa značajnim povećanjem broja luka nautičkog turizma u odnosu na 2022. godinu zauzela drugu poziciju te sudjeluje s 21,8 % što je značajno povećanje udjela u odnosu na 2012. godinu kada je sudjelovala s 13,3 %. Splitsko-dalmatinska županija je zadržala treću poziciju iz 2012. godine. U 2022. godini sudjeluje s 18,6 % u ukupnom broju luka nautičkog turizma čime je povećala svoj udio za 2,3 postotna boda.

Analiziranjem strukture luka nautičkog turizma u 2012. i 2022. godini po pojedinim županijama mogu se uočiti značajne promjene koje prate trendove na nacionalnoj razini (Tablica 5). Promjene u strukturi luka nautičkog turizma mogu se vidjeti u Zadarskoj županiji, u kojoj su u 2012. godini sidrišta sudjelovala s 36,7 % u ukupnom broju luka nautičkog turizma, dok je njihov udio u 2022. godini povećan na 66,1 %. Istovremeno je udio marina značajno smanjen, s 52,6 % na 23,7 %. Povećanje udjela sidrišta zamjetno je u svim županijama izuzev Primorsko-goranske županije u kojoj je njihov udio smanjen za 3,3 postotna boda. U Šibensko-kninskoj županiji u kojoj su marine u 2012. godini sudjelovale s 84,6 % u 2022. godini njihov je udio smanjen na 33,3 %. U 2012. godini Šibensko-kninska županija je imala samo jedno sidrište, a u 2022. godini oni sudjeluju s 33,3 %, a odlagališta plovnih objekata kojih u 2012. godini nije bilo sudjeluju s 25,0 %. Splitsko-dalmatinska županija je, također, smanjila sudjelovanje marina u ukupnom broju vezova, sa 75 % u 2012. godini na 41,5 % u 2022. godini. Sidrišta u 2022. godini sudjeluju s 34,1 %, privezišta sa 7,3 %, a odlagališta plovnih objekata sa 17,1 %. U Istarskoj županiji nije došlo do značajnijeg smanjenja udjela marina, sa 80 % na 75 % kao ni u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, s 50 % na 46,7 %.

Tablica 5. Struktura luka nautičkog turizma prema županijama, 2012. i 2022. godine

	Republika Hrvatska	Primorsko-goranska županija	Zadarska županija	Šibensko-kninska županija	Splitsko-dalmatinska županija	Istarska županija	Dubrovačko-neretvanska županija
2012.							
Apsolutni broj							
Ukupno	98	29	19	13	16	15	6
Sidrište	17	8	7	1	-	-	-
Privezište	13	6	2	-	2	2	1
Marina	62	14	10	11	12	12	3
Nerazvrstane luke	6	1	-	1	1	1	2
Udio, u %							
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Sidrište	17,3	27,6	36,8	7,7	-	-	-
Privezište	13,3	36,8	10,5	-	12,5	13,3	16,7
Marina	63,3	7,7	52,6	84,6	75,0	80,0	50,0
Nerazvrstane luke	6,1	-	-	7,7	6,3	6,7	33,3
2022.							
Apsolutni broj							
Ukupno	220	37	59	48	41	20	15
Sidrište	85	9	39	16	14	2	5
Privezište	16	3	2	4	3	2	2
Marina	86	17	14	16	17	15	7
Odlagališta plovnih objekata	33	8	4	12	7	1	1
Udio, u %							
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Sidrište	38,6	24,3	66,1	33,3	34,1	10,0	33,3
Privezište	7,3	8,1	3,4	8,3	7,3	10,0	13,3
Marina	39,1	45,9	23,7	33,3	41,5	75,0	46,7
Odlagališta plovnih objekata	15,0	21,6	6,8	25,0	17,1	5,0	6,7

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.* Priopćenje, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam_Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

Pravilnikom o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma iz 2008. godine određeno je da se kategorija marina utvrdi sa sidrima (od dva do pet sidra) te tako zamijeni dotadašnju primjenu kategorije marina (od I. do III. kategorije). No, u 2022. godini još uvijek je znatan broj marina kategoriziran prema Pravilniku iz 1999. godine (Tablica 6).

Tablica 6. Marine u Republici Hrvatskoj s obzirom na kategoriju, 2022. godine

Županija	Marina I. kategorije	Marina II. kategorije	Marina III. kategorije	Marina 2 sidra	Marina 3 sidra	Marina 4 sidra	Marina 5 sidra	Ukupno
Primorsko-goranska	1	1	2	2	1	2	2	13
Zadarska	-	3	4	-	-	1	-	8
Šibensko-kninska	2	2	5	1	2	2	-	14
Splitsko-dalmatinska	-	3	3	3	1	2	-	12
Istarska	2	1	2	3	4	1	1	14
Dubrovačko-neretvanska	-	2	-	1	3	-	-	6
Ukupno	5	12	16	10	11	8	3	65

Izvor: Luke nautičkog turizma, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam_Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

Iz Tablice 6. može se uočiti vrlo nizak udio marina visoke kategorije 5 sidara, tek tri marine, i to su sve tri marine smještene na sjevernom dijelu Jadrana, u Primorsko-goranskoj i Istarskoj županiji.

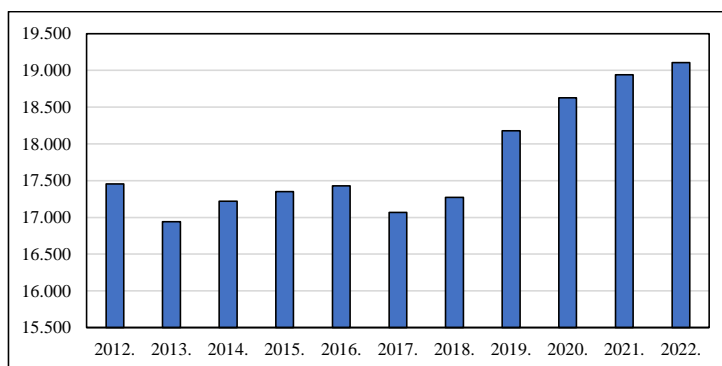
Pregled razvoja luka nautičkog turizma pokazuje različitu dinamiku izgradnje luka nautičkog turizma tijekom povijesti. Najintenzivnija izgradnja zabilježena je u osamdesetim godinama 20. stoljeća. Nakon stagnacije njihove izgradnje početkom 1990-ih godina, završetak ratnih događanja na području Republike Hrvatske, označio je daljnji razvoja nautičkog turizma i potrebe izgradnje novih prihvatnih kapaciteta nautičkog turizma. Od 1995. godine broj marina se udvostručio, a ukupni broj luka nautičkog turizma se upeterostručio. Dinamika izgradnje luka nautičkog turizma je u Hrvatskoj intenzivna pod utjecajem različitih čimbenika na tržištu nautičkog turizma i promjena na strani turističke potražnje.

3.2. ANALIZA KAPACITETA LUKA NAUČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ I EUROPSKJ UNIJI

Kako bi se dao što bolji prikaz kapaciteta luka nautičkog turizma, u ovom dijelu rada analiziraju se kapaciteti luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj te se uspoređuju s dostupnim podacima u Europskoj uniji.

3.2.1. Analiza kapaciteta luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj

Luke nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj karakterizira kvalitetna izgradnja, atraktivna lokacija i siguran vez.³⁴ Najveći lanac marina na Jadranu čine ACI marine prepoznatljive po svom dizajnu. Osim njih, zastupljene su i neovisne marine u vlasništvu hotelskih i drugih poduzeća. Kapacitet luka nautičkog turizma promatra se kroz broj vezova u moru, broj vezova na kopnu i broj plutača na sidrištima.³⁵ U 2022. godini ponuda nautičkog turizma obuhvatila je ukupno 19.105 vezova (Grafikon 4).

Grafikon 4. Kapacitet luka nautičkog turizma izražen u broju vezova 1994.-2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012-2019*, Priopćenje, vol. 51-56, no. 4.3.4., 2013.-2020, <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021.*, Priopćenje, vol. 58, no. TUR-2021-2-1, 2021., p. 1.; *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022.*, Priopćenje, vol. 59, no. TUR-2022-2-1, 2022., p. 1.

Iz Grafikona 4 može se uočiti dinamika rasta i pada broja vezova u lukama nautičkog turizma. Iako broj luka nautičkog turizma pokazuje rast u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu za osam luka nautičkog turizma od kojih je pet marina, broj vezova je smanjen 2,9 %. Razlog tome može se tražiti u restrukturiranju postojećih marina te povećanju broja vezova za veća plovila što je dovelo do smanjenja ukupnog broja vezova u lukama nautičkog turizma. U 2014. godini bilježi se povećanje broja vezova u odnosu na 2013. godinu 1,7 %, a nastavak rasta zabilježen je do 2016. godine. U 2017. godini ponovno dolazi do pada broja

³⁴ Zelenika, R., Vidučić, V.: *Modeli razvika nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj do godine 2015.*, Ekonomski pregled, vol. 58, no. 9-10, p. 529. (522-544)

³⁵ *Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009-2019*, op. cit., p. 10.

vezova (za 2,1 %). No, od 2018. godine broj vezova je u porastu te u 2022. godini iznosi 19.105 čime je hrvatska turistička ponuda bogatija za 1.651 vez u odnosu na 2012. godinu ili za 9,5 %.

Analiziranjem broja vezova prema veličini plovila može se uočiti da hrvatske luke nautičkog turizma u najvećem broju raspoložu vezovima za smještaj plovila veličine od 12 do 15 metara u 2022. godini (Tablica 7).

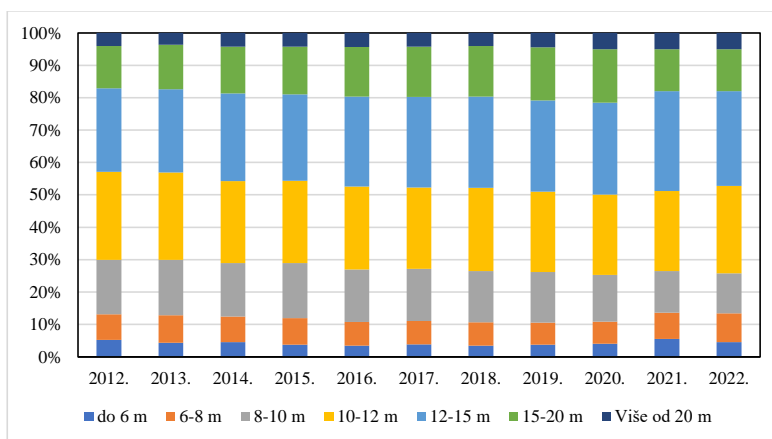
Tablica 7. Broj vezova prema veličini plovila u lukama nautičkog turizma Republike Hrvatske, 2012.-2022.

	Ukupno	Od toga za plovila duljine						
		do 6 m	6-8 m	8-10 m	10-12 m	12-15 m	15-20 m	Više od 20 m
Apsolutni broj								
2012.	17.454	913	1.385	2.932	4.741	4.498	2.282	703
2013.	16.940	727	1.446	2.900	4.569	4.350	2.322	626
2014.	17.221	773	1.360	2.851	4.354	4.672	2.483	728
2015.	17.351	646	1.417	2.962	4.410	4.619	2.561	736
2016.	17.428	606	1.276	2.821	4.449	4.848	2.666	762
2017.	17.067	656	1.224	2.756	4.283	4.773	2.650	725
2018.	17.274	597	1.247	2.736	4.434	4.862	2.699	699
2019.	18.179	674	1.246	2.840	4.511	5.116	2.984	808
2020.	18.625	755	1.271	2.676	4.620	5.290	3.078	935
2021.	18.942	1.049	1.532	2.440	4.666	5.848	2.455	952
2022.	19.105	858	1.709	2.359	5.156	5.592	2.464	967
Verižni indeks								
2012.	-	-	-	-	-	-	-	-
2013.	97,1	79,6	104,4	98,9	96,4	96,7	101,8	89,0
2014.	101,7	106,3	94,1	98,3	95,3	107,4	106,9	116,3
2015.	100,8	83,6	104,2	103,9	101,3	98,9	103,1	101,1
2016.	100,4	93,8	90,0	95,2	100,9	105,0	104,1	103,5
2017.	97,9	108,3	95,9	97,7	96,3	98,5	99,4	95,1
2018.	101,2	91,0	101,9	99,3	103,5	101,9	101,8	96,4
2019.	105,2	112,9	99,9	103,8	101,7	105,2	110,6	115,6
2020.	102,5	112,0	102,0	94,2	102,4	103,4	103,2	115,7
2021.	101,7	138,9	120,5	91,2	101,0	110,5	79,8	101,8
2022.	100,8	81,8	111,6	96,7	110,5	95,6	100,4	101,6

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.* Priopćenje, no. 4.3.4., 2013., [https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/\(2.04.2023.\)](https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/(2.04.2023.)); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam_Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

Analiza vezova prema veličini plovila ukazuje na međugodišnji rast broja vezova za sva plovila izuzev plovila veličine do 6 metara i veličine 8-10 metara koji pokazuju smanjenje u razdoblju od 2012. do 2022. godine. S obzirom na prisutan trend korištenja većih plovila za potrebe nautičkog turizma sasvim je razumljivo da luke nautičkog turizma smanjuju vezove za manja plovila uz istovremeno povećanje kapaciteta vezova za veća

plovila. Kapacitet vezova za plovila do 6 metara smanjen je za 6,02 % u razdoblju od 2012. do 2022. godine, a vezova za plovila 8-10 metara za 19,5 %. U ostalim kategorijama vezova može se uočiti dinamika međugodišnjeg smanjenja i rasta, no broj vezova je znatno povećan u svim kategorijama. Posebno je vidljivo povećanje kapaciteta vezova za plovila veća od 20 metara, za 37,6 %, a slijede vezovi za plovila veličine 12-15 metara, za 24,3 % te za plovila veličine 6-8 metara, za 23,4 %. Promjene u strukturi vezova s obzirom na veličinu plovila mogu se vidjeti iz Grafikona 5.

Grafikon 5. Struktura kapaciteta vezova u Republici Hrvatskoj s obzirom na veličinu plovila, 2012.-2022. godine

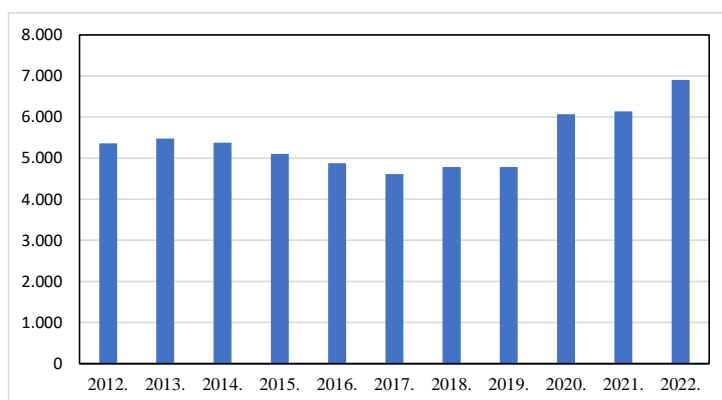
Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012*, Priopćenje, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nautickog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

Grafikon 5 pokazuje povećanje sudjelovanja vezova u ukupnom broju vezova za sve kategorije vezova izuzev vezova za plovila veličine do 6 metara i 8-10 metara kod kojih se može vidjeti smanjenje udjela. Duljina razvijene obale za privez brodova po vezu iznosila je u 2022. godini 3,9 metara te je povećana u odnosu na 2012. godinu kada je iznosila 3,4 metra po vezu. Time je omogućen privez brodova veće duljine.

Rast broja vezova u moru i na kopnu utjecao je i na povećanje akvatorija namijenjenog lukama nautičkog turizma. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupna površina

akvatorija luka nautičkog turizma povećana je za 46,7 % tijekom razdoblja od 2012. do 2022. godine, s 3.266.746 m² na 4.793.554 m².

Osim vezova u moru u ponudi nautičkog turizma su i vezovi na kopnu. U 2022. godini Hrvatska je raspolagala sa 6.906 vezova na kopnu što je značajno povećanje u odnosu na 2012. godinu kada je raspolagala s njih 5.359 ili za 28,9 % (Grafikon 6).

Grafikon 6. Kapaciteti vezova na kopnu u Republici Hrvatskoj, 2012.-2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012-2019*, Priopćenje, no. 4.3.4., 2013.-2020., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

Ukupna površina prostora na kopnu za smještaj plovila za potrebe nautičkog turizma iznosila je u 2022. godini 796.555 m² što je povećanje za 1,7 % u odnosu na 2012. godinu kada je iznosila 783.168 m². Značajan je porast natkrivenog prostora za smještaj plovila, sa 8.026 m² na 23.189 m². Time je povećan kapacitet suhog veza i omogućeno vlasnicima plovila da smjeste svoja plovila tijekom zime na sigurne lokacije. Marina s najvećim kapacitetom na suhom vezu na Sjevernom Jadranu je Mitan marina u Novom Vinodolskom.³⁶ Marina raspolaže s oko 6.500 m² zatvorenog prostora za plovila i time sudjeluje s oko 28,6 % ukupnog kapaciteta na suhom vezu Republike Hrvatske. Kapacitet je 160 plovila na suhom vezu (Slika 2).

³⁶ Ravlić, A.: *Mitan marina gradi i drugu halu za smještaj plovila*, <https://tunera.info/video-mitan-marina-gradi-i-drugu-halu-za-smjestaj-plovila/> (18.04.2023.)

Slika 2. Suhi vez (hangar) Mitan marine u Novom vinodolskom

Izvor: Mitan marina, <https://www.morski.hr/mitan-marina-u-novom-vinodolskom-postaje-najveca-suha-marina-u-hrvatskoj/> (18.04.2023.)

Prikaz strukture kapaciteta vezova luka nautičkog turizma po županijama dan je u Tablici 8.

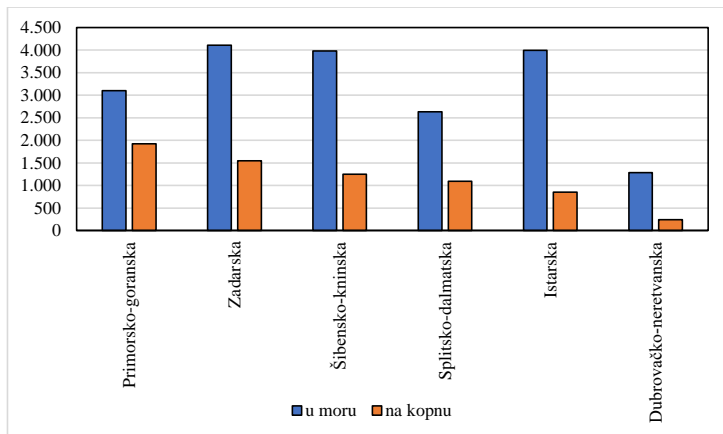
Tablica 8. Kapacitet vezova luka nautičkog turizma po županijama u Republici Hrvatskoj, 2012. i 2022. godine

Županije	2012.			2022.			Indeks 2022./2012.		
	u moru	na kopnu	ukupno	u moru	na kopnu	ukupno	u moru	na kopnu	ukupno
Primorsko-goranska	2.891	1.488	4.379	3.104	1.924	5.028	107,4	129,3	114,8
Zadarska	3.966	881	4.847	4.107	1.546	5.653	103,6	175,5	116,6
Šibensko-kninska	3.671	950	4.621	3.981	1.249	5.230	108,4	131,5	113,2
Splitsko-dalmatska	2.451	603	3.054	2.634	1.094	3.728	107,5	181,4	122,1
Istarska	3.512	752	4.264	3.996	852	4.848	113,8	113,3	113,7
Dubrovačko-neretvanska	937	206	1.143	1.283	241	1.524	136,9	117,0	133,3
Ukupno	17.454	5.359	22.813	19.105	6.906	26.011	109,5	128,9	114,0

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.*, Priopćenje, vol. 49, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nautickog%20turizma&px_tableid=BS_TU18_02.px&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=ba656e19-ae6a-42c9-aeb3-a6dd70d0199c (2.04.2023.)

Analizom podataka u Tablici 8. može se uočiti veći rast broja mjesta za smještaj plovila na kopnu (28,9 %) u odnosu na vezove u moru (9,5 %) u 2022. godini u odnosu na 2012. godinu. Sve županije bilježe povećanje i vezova u moru i mjesta za smještaj plovila na kopnu. Najveći porast vezova u moru imala je Dubrovačko-neretvanska županija (36,9 %), a

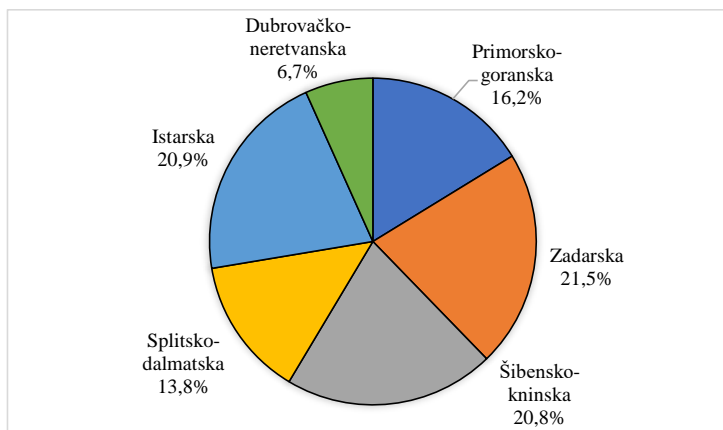
najmanji Zadarska županija 3,6 %. U Splitsko-dalmatinskoj i Zadarskoj županiji zabilježen je najveći porast broja mjesta za plovila na kopnu (81,4 % odnosno 75,5 %), a najmanji rast zabilježila je Istarska županija (13,3 %). Usporedni prikaz kapaciteta vezova u moru i mjesta za smještaj plovila na kopnu po županijama u 2022. godini dan je Grafikonom 7.

Grafikon 7. Usporedni prikaz kapaciteta vezova po županijama u Republici Hrvatskoj, 2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.*, Priopćenje, vol. 49, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20auti%c4%8dkog%20turizma&px_tableid=BS_TU18_02.px&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=ba656e19-ae6a-42c9-aeb3-a6dd70d0199c (2.04.2023.)

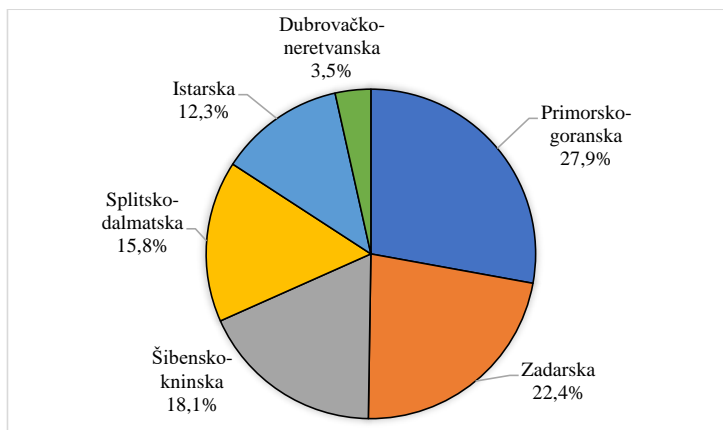
Iz Grafikona 7. može se jasno vidjeti da Zadarska županija raspolaže s najvećim brojem vezova u moru, dok Primorsko-goranska županija raspolaže najvećim brojem mjesta za smještaj plovila na kopnu. Najmanji kapacitet vezova u moru i na kopnu je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, koja u broju vezova u moru Zadarske županije sudjeluje s tek 31,2 %, a u broju vezova na kopnu Primorsko-goranske županije s tek 12,5 %. U ukupnom broju vezova u moru Republike Hrvatske Primorsko-goranska županija sudjeluje s 21,5 %, a slijede je Istarska županija (20,9 %) i Šibensko-kninska županija (20,8 %) (Grafikon 8).

Grafikon 8. Kapacitet vezova u moru po županijama u Republici Hrvatskoj, 2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_tableid=BS_TU18_02.px&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=ba656e19-ae6a-42c9-aeb3-a6dd70d0199c (2.04.2023.)

U ukupnom broju mjesta za smještaj Primorsko-goranska županija sudjeluje s 27,9 %, a slijede je Zadarska županija (22,4 %) i Šibenska županija (18,1 %) (Grafikon 8).

Grafikon 9. Kapacitet mjesta za smješta plovila na kopnu, po županijama u Republici Hrvatskoj, 2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Luke nautičkog turizma*, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_tableid=BS_TU18_02.px&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=ba656e19-ae6a-42c9-aeb3-a6dd70d0199c (2.04.2023.)

Rastom kapaciteta luka nautičkog turizma nastoji se zadovoljiti rastuću potražnju i poboljšati poziciju Republike Hrvatske na nautičkog turističkom tržištu. Uz raspoloživost vezova u lukama nautičkog turizma za razvoj nautičkog turizma bitna je i kvaliteta prihvatnog kapaciteta lučke infrastrukture, a zatim i brojnost i izvrsnost svih drugih usluga koje turisti nautičari očekuju i zahtijevaju od luke nautičkog turizma.³⁷ Izgradnjom novih marina pridonosi se povećanju ukupne kvalitete usluga u lukama nautičkog turizma.

3.2.2. Komparativna analiza kapaciteta europskih luka nautičkog turizma

Podaci o veličini, vrsti i kapacitetima marina u Europi vrlo su oskudni. Zbog toga je otežana usporedba razvijenosti infrastrukture luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj i drugim državama članicama Europske unije. Usporedbu otežavaju i podaci koji se često temeljene na različitim izvorima i različitim metodologijama prikupljanja podataka.³⁸ Veličina europskog nautičkog turizma stoga se tek okvirno procjenjuje. Glavni izvori podataka su međunarodno udruženje *International Council of Marine Industry Associations*, skr. ICOMIA, na globalnoj razini i međunarodno europsko udruženje *European Boating Industry*, skr. EBI. Oba udruženja okupljaju dionike nautičkog turizma, među kojima su i marine. Pema podacima EBI Europa raspolaže s 37.000 km unutarnjih plovnih putova i s više od 70.000 km obale koji čine savršeno okruženje za rekreacijske aktivnosti na moru za 48 mil. europskih građana (od čega 36 mil. nautičara) kao i za turiste koji posjećuju Europu. U 2019. godini Europa je ostvarila 744 mil. međunarodnih turističkih dolazaka.³⁹ Procjenjuje se da je u europskim vodama oko 10.000 marina s preko milijun vezova na kopnu i u moru.⁴⁰ U Strategiji razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009-2019, jedna od prednosti većine mediteranskih europskih zemalja identificiran je kapacitet.

Španjolska ima 6.882 km obalne linije te raspolaže sa 134.725 veza na pristaništima, u lukama unutarnjih plovnih voda i u marinama. Marine s 68.029 vezova čine 50,4 % ukupnog kapaciteta vezova (Tablica 9).

³⁷ *Studija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske*, Hrvatski hidrografski institut sa suradnicima, Split, 2006., p. 44.

³⁸ *Akcijski plan razvoja nautičkog turizma*, Institut za turizam, Zagreb, 2015., p. 10.

³⁹ UNWTO, *International Tourism Highlights*, UNWTO, Madrid, 2020., p. 10.

⁴⁰ European Boating Industry, *Facts & Figures*, <https://www.europeanboatingindustry.eu/about-the-industry/facts-and-figures> (28.04.2023.)

Tablica 9. Kapacitet vezova u lukama nautičkog turizma Španjolske, 2020. godine

Regija	Apsolutni broj				Udio, u %			
	Pristaništa	Unutarnje luke	Marine	Ukupno	Pristaništa	Unutarnje luke	Marine	Ukupno
Andaluzija	2.792	5.902	11.734	20.428	13,7	28,9	57,4	100,0
Asturija	0	1.043	1.669	2.712	0,0	38,5	61,5	100,0
Baleari	10.098	2.791	9.583	22.472	44,9	12,4	42,6	100,0
Kanari	1.281	0	7.553	8.834	14,5	0,0	85,5	100,0
Kantabrija	1.403	2.075	215	3.693	38,0	56,2	5,8	100,0
Katalonija	6.881	7.313	16.434	30.628	22,5	23,9	53,7	100,0
Ceuta	0	0	300	300	0,0	0,0	100,0	100,0
Galicija	3.129	3.562	5.885	12.576	24,9	28,3	46,8	100,0
Melila	493	0	0	493	100,0	0,0	0,0	100,0
Murcia	1.514	310	4.957	6.781	22,3	4,6	73,1	100,0
Baskija	2.095	2.877	1.195	6.167	34,0	46,7	19,4	100,0
Valencija	8.952	2.185	8.504	19.641	45,6	11,1	43,3	100,0
Ukupno	38.638	28.058	68.029	134.725	28,7	20,8	50,5	100,0

Izvor: Martínez-Vázquez, R.M., Valenciano, J.P., Milán-García, J.: *Impact Analysis of Marinas on Nautical Tourism in Andalusia*, Journal of Marine Science and Engineering, vol. 10, no. 780, 2022., p. 4., <https://doi.org/10.3390/jmse10060780> (4.05.2023.)

Prema Tablici 9. Katalonija je u samom vrhu po broju vezova za prihvat plovila u nautičkom turizmu. S 30.628 vezova sudjeluje s 22,7 % u ukupnom broju vezova, a slijede je Baleri s 22.472 veza (16,7 %) i Andaluzija s 20.428 veza (15,2 %). Ove regije ujedno imaju i najveći broj vezova u marinama. Katalonija sa 16.434 veza sudjeluje s 24,2 %, Baleari s 9.583 veza pridonose sa 17,2 %, a Andaluzija s 11.734 veza sa 17,2 % u ukupnom broju vezova u marinama.

Italija je sa 9.532 km obalne linije jedna od glavnih destinacija nautičkog turizma na Mediteranu.⁴¹ U 2021. godini Italija je raspolagala sa 156.465 vezova u marinama (tal. *Porto turistico*), turističkim lukama (tal. *Approdo turistico*) i privezištima (tal. *Punto di ormeggio*) (Tablica 10). Italija ima 285 luka nautičkog turizma.

⁴¹ Rindone, C.: *Coastal and Nautical Tourism in Italian Regions*, Conference Coastal Cities and their Sustainable Future III, 2019., p. 129., https://www.researchgate.net/publication/337400255_COASTAL_AND_NAUTICAL_TOURISM_IN_ITALIAN_REGIONS (8.04.2023.) (129-139)

Tablica 10. Broj vezova u Italiji po regijama i vrste luke nautičkog turizma, 2021. godine

Regija	Apsolutni broj				Udio, u %			
	Marina	Luka	Privezište	Ukupno	Marina	Luka	Privezište	Ukupno
Liguria	10.623	6.077	8.159	24.859	42,7	24,4	32,8	100,0
Toscana	6.973	3.235	9.031	19.239	36,2	16,8	46,9	100,0
Lazio	2.645	2.811	2.845	8.301	31,9	33,9	34,3	100,0
Campania	5.555	5.220	5.530	16.305	34,1	32,0	33,9	100,0
Calabria	3.195	1.251	739	5.185	61,6	24,1	14,3	100,0
Puglia	4.558	3.490	6.563	14.611	31,2	23,9	44,9	100,0
Molise	434	153	-	587	73,9	26,1	-	100,0
Abruzzo	140	1.584	-	1.724	8,1	91,9	-	100,0
Marche	3.908	200	524	4.632	84,4	4,3	11,3	100,0
Emilia Romagna	2.483	1.519	1.293	5.295	46,9	28,7	24,4	100,0
Veneto	3.684	1.239	1.362	6.285	58,6	19,7	21,7	100,0
Friuli V.G.	10.136	1.177	4.471	15.784	64,2	7,5	28,3	100,0
Sardegna	12.584	3.087	1.798	17.469	72,0	17,7	10,3	100,0
Sicilia	4.971	5.548	5.670	16.189	30,7	34,3	35,0	100,0
Ukupno	71.889	36.591	47.985	156.465	45,9	23,4	30,7	100,0

Izvor: Ministero delle Infrastrutture e della Mobilità Sostenibili, Il Diporto Nautico in Italia Anno 2021, Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, Roma, 2022., p. 76., <https://mit.gov.it/nfsmitgov/files/media/pubblicazioni/2022-09/Diporto%20Nautico%202021%20WEB%20con%20segnalibri.pdf> (18.04.2023.)

Ponudu nautičkog turizma Italije čini 71.889 vezova u marinama, 36.591 vez u turističkim lukama i 47.985 vez na privezištima. S najvećim brojem vezova, marine sudjeluju s 45,9 % u ukupnom kapacitetu vezova, turističke luke sa 23,4 %, a privezišta sa 30,7 %. Ako se promatra kapacitet vezova po regijama, može se uočiti da Ligurija raspolaže s najvećim brojem vezova i udjelom od 15,9 %, a slijede Toscana s udjelom od 12,3 % i Sardenja s udjelom od 11,1 %. U većini regija prevladavaju vezovi u marinama, osim u Toskani, Lacio, Puglia i Siciliji u kojoj prevladavaju vezovi na privezištima, te regiji Abruzzo u kojoj prevladavaju vezovi u turističkim pristaništima. U Tablici 11 prikazan je kapacitet vezova u talijanskim lukama nautičkog turizma po regijama i veličini plovila u 2021. godini.

Tablica 11. Broj vezova u talijanskim lukama nautičkog turizma po regijama i veličini plovila, 2021. godine

Regija	Veličina plovila, apsolutni broj				Veličina plovila, u %			
	do 10 m	10,01-24 m	veća od 24 m	Ukupno	do 10 m	10,01-24 m	veća od 24 m	Ukupno
Liguria	16.437	7.061	1.361	24.859	66,1	28,4	5,5	100,0
Toscana	14.097	4.706	436	19.239	73,3	24,5	2,3	100,0
Lazio	5.089	3.019	193	8.301	61,3	36,4	2,3	100,0
Campania	9.942	5.810	553	16.305	61,0	35,6	3,4	100,0
Calabria	3.873	1.250	62	5.185	74,7	24,1	1,2	100,0
Puglia	11.212	3.220	179	14.611	76,7	22,0	1,2	100,0
Molise	344	238	5	587	58,6	40,5	-	100,0
Abruzzo	1.555	164	5	1.724	90,2	9,5	-	100,0
Marche	2.680	1.887	65	4.632	47,9	40,7	1,4	100,0
Emilia Romagna	2.125	3.075	95	5.295	40,1	58,1	1,8	100,0
Veneto	3.592	2.628	65	6.285	57,2	41,8	1,0	100,0
Friuli V.G.	7.892	7.590	302	15.784	50,0	48,1	1,9	100,0
Sardegna	11.768	5.187	514	17.469	67,4	29,7	2,9	100,0
Sicilia	11.712	4.132	344	16.189	72,3	25,5	2,1	100,0
Ukupno	71.889	36.591	47.985	156.465	45,9	23,4	30,7	100,0

Izvor: Ministero delle Infrastrutture e della Mobilità Sostenibili, Il Diporto Nautico in Italia Anno 2021, Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, Roma, 2022., p. 76., <https://mit.gov.it/nfsmittgov/files/media/pubblicazioni/2022-09/Diporto%20Nautico%202021%20WEB%20con%20segnalibri.pdf> (18.04.2023.)

Većina vezova u talijanskim lukama nautičkog turizma namijenjena je plovilima do 10 metara veličine. Oni u ukupnom broju vezova sudjeluju s 45,9 %. Vidljivo je, također, da je znatan broj vezova usmjeren na prihvat plovila većih od 24 metra (30,7 %), dok je za plovila od 10,01 do 24 metra rezervirano 23,4 % vezova. Najznačajnije osobine marina u Italiji mogu se sažeti u sljedećem:⁴²

- prosječan broj vezova u talijanskim marinama je 550, a stalnim ulaganjima u infrastrukturu nastoji se povećati taj broj,
- razvidna je razlika u razvijenosti nautičkog turizma Italije polazeći od sjevera prema jugu.

⁴² Gračan, D., Alkier, R., Uran Maravić, M.: op. cit., p. 294.; Ministero delle Infrastrutture e della Mobilità Sostenibili, Il Diporto Nautico in Italia Anno 2021, Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, Roma, 2022., p. 76., <https://mit.gov.it/nfsmittgov/files/media/pubblicazioni/2022-09/Diporto%20Nautico%202021%20WEB%20con%20segnalibri.pdf> (18.04.2023.)

Francuska obala je duga oko 6.316 kilometara te je jedan od ključnih čimbenika razvoja turizma općenito, pa i nautičkog turizma. Atlantska obala je razvedenija od Mediteranske.⁴³ Francuska je u 2017. godini imala 429 luka i drugih objekata za potrebe nautičara s 219.880 veza (Tablica 12).

Tablica 12. Broj vezova u francuskim lukama i drugim objektima namijenjena nautičkom turizmu prema upravnim jedinicama, 2017. godine

	Broj luka	Udio u %	Broj vezova	Udio u %
Nord	5	1,2	1.240	0,6
Pas de Calais	3	0,7	802	0,4
Somme	2	0,5	350	0,2
Seine Maritime	5	1,2	3.643	1,7
Calvados	11	2,6	4.035	1,8
Manche	8	1,9	4.893	2,2
Ille et Vilaine	9	2,1	3.724	1,7
Côtes d'Armor	23	5,4	10.263	4,7
Finistère	57	13,3	17.859	8,1
Morbihan	30	7,0	24.132	11,0
Loire Atlantique	11	2,6	6.786	3,1
Vendée	10	2,3	5.806	2,6
Charente Maritime	23	5,4	11.002	5,0
Gironde	18	4,2	13.069	5,9
Landes	1	0,2	970	0,4
Pyrénées Atlantiques	6	1,4	2.694	1,2
Pyrénées Orientales	9	2,1	7.029	3,2
Aude	7	1,6	4.241	1,9
Hérault	22	5,1	13.673	6,2
Gard	4	0,9	5.556	2,5
Bouches du Rhône	53	12,4	22.616	10,3
Var	57	13,3	30.228	13,7
Alpes Maritimes	32	7,5	17.518	8,0
Haute Corse	9	2,1	3.564	1,6
Corse du Sud	14	3,3	4.187	1,9
Ukupno	429	100,0	219.880	100,0

Izvor: La Plaisance en Chiffres 1er septembre 2021 au 31 août 2022, Gouvernement, 2023., p. 28., https://www.mer.gouv.fr/sites/default/files/2023-03/Statistiques%20plaisance%202022_0.pdf (2.05.2023.)

⁴³ Gračan, D., Zadel, Z., Pavlović, D.: op. cit., p. 297.

Iz Tablice 12 može se vidjeti da je najveća zastupljenost luka nautičkog turizma u departmanima (upravna jedinica) Finistère i Var s 57 marina. No, kapacitet luka nautičkog turizma u departmanu Var (30.228 veza) je znatno veći u odnosu na departman Finistère (17.859 veza). Dok je prosječna veličina marina u departmanu Var 530 veza u departmanu Finistère ona je 313 veza. Departman Bouches du Rhône ima 53 luke nautičkog turizma s 22.616 veza, što ovaj departman čini drugim po broju luka i vezova. Prosječan kapacitet luka je 426 veza.

Grčka ima mogućnost razvoja nautičkog turizma na tri mora: Sredozemno, Jonsko i Egejsko. To je zemlja s velikim brojem otoka, otočića, uvala i zaljeva te dobro razvijenom obalom Egejskog i Sredozemnog mora, veoma povoljnom za razvoj nautičkog turizma.⁴⁴ Ukupna dužina obale Grčke je 16.040 km.⁴⁵ Zonirano je 168 turističkih luka koje planski uključuju 25.712 vezova, i to: 12 hotelskih luka, 72 skloništa, 22 privezišta i 62 marine. No, u funkciji je tek 37 turističkih luka ili 22,02 %.

Tablica 13. Turističke luke u Grčkoj, 2021. godine

	Marina	Sklonište	Sidrište	Hotelska luka	Ukupno
Istočna Makedonija i Trakija	-	-	-	-	-
Atika	7	-	-	-	7
Sjeverni Egej	2	-	-	-	2
Zapadna Grčka	4	-	-	-	4
Epir	-	-	-	-	-
Tesalija	-	-	-	-	-
Jonski otoci	1	-	-	-	1
Srednja Makedonija	3	3	-	-	6
Kreta	3	-	-	7	10
Južni Egej	3	-	-	1	4
Peloponez	-	-	-	-	-
Kontinentalna Grčka	-	2	-	1	3
Ukupno	23	5	-	9	37

Izvor: Vangelas, G.K. et al.: Development of a strategy for the development of tourist ports, Working Group – Ministry of Tourism, 2021., p. 75., https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2021/11/Meleti_Marines.pdf (8.05.2023.)

⁴⁴ Ibidem, p. 305.

⁴⁵ Chen, J.M. et al.: *The Sustainability of Yachting Tourism: A Case Study of Greece*, International Journal of Research in Tourism and Hospitality, vol. 2, no. 2, 2016., p. 42., https://www.researchgate.net/publication/305488097_The_Sustainability_of_Yachting_Tourism_A_Case_Study_on_Greece (11.05.2023.)

Iz Tablice 13 može se vidjeti da u ukupnom broju turističkih luka u Grčkoj dominiraju marine sa 62,1 %, a slijede hotelske luke s 24,3 % te skloništa za brodova, s 13,5 %. Mreža turističkih luka koja bi pokrivala cijelu Grčku nije realizirana. Od planiranih 27.512 vezova realizirano je tek 8.499 ili 30,9 %. Najveći udio vezova u funkciji dostupan je regiji Atika (65,9 %). Na drugom mjestu je regija Središnje Makedonije (46,8 %), a slijede regije Južnog Egeja i Krete s 39,2% odnosno 38,8%. Četiri regije (Peloponez, Epir, Istočna Makedonija i Trakija i Tesalija) nemaju operativnih vezova.⁴⁶ Izvan navedenih turističkih luka mogu se koristiti i luke mješovite namjene za prihvat nautičara. Uz navedeno, nekoliko lučkih uprava ima objekte označene kao ribarska skloništa, ali se koriste i za privez brodova za razonodu (npr. Lučka uprava Heraklion), dok druge (npr. Solunska lučka uprava) povremeno služe megajahtama.

Pokazatelj kojim se može opisati razvijenost kapaciteta luka nautičkog turizma je broj vezova po kilometru obale. U Tablici 14. dan je usporedni prikaz kapaciteta luka nautičkog turizma Hrvatske i predstavljenih europskih zemalja: Španjolska, Italija, Francuska i Grčka.

Tablica 14. Razvijenost kapaciteta luka nautičkog turizma u Hrvatskoj i izabranim europskim zemljama

	Duljina obalne linije, km	Broj vezova	Broj vezova/km obale
Hrvatska	5.835	19.105	3,3
Španjolska	6.882	134.725	19,6
Italija	9.532	156.465	16,4
Francuska	6.316	219.880	34,8
Grčka	16.040	8.499	0,5

Izvor: Izrada studenta.

Iako podaci u Tablici 13. nisu obuhvatili iste godine za sve usporedive zemlje, može se dati približna usporedba razvijenosti kapaciteta luka nautičkog turizma u Hrvatskoj i izabranim mediteranskim zemljama. Podaci pokazuju visoku razvijenost Francuske s 34,8 veza na kilometar obale, dok Grčka ima najnižu stopu razvijenosti, tek 0,5 veza na kilometar obale.

⁴⁶ Vangelas, G.K. et al.: Development of a strategy for the development of tourist ports, Working Group – Ministry of Tourism, 2021., p. 73., https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2021/11/Meleti_Marines.pdf (8.05.2023.)

3.3. ANALIZA POSLOVANJA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U ovom dijelu rada analizirat će se poslovanje luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Navedeno će se promatrati kroz ostvareni promet u nautičkom turizmu (plovila na stalnom vezu i u tranzitu) te ostvarene prihode od nautičkog turizma.

3.3.1. Turistički promet u lukama nautičkog turizma

Plovila u lukama nautičkog turizma mogu zimovati (stalni vez) ili mogu biti u tranzitu. Unatoč povećanju kapaciteta vezova u lukama nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, broj plovila na stalnom vezu je smanjen u razdoblju od 2012. do 2022. godine (Tablica 15). Razlog tome je što sve luke nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj nemaju cjelogodišnje poslovanje.

Tablica 15. Broj vezova prema veličini plovila u lukama nautičkog turizma Republike Hrvatske u razdoblju 2012.-2022. godine

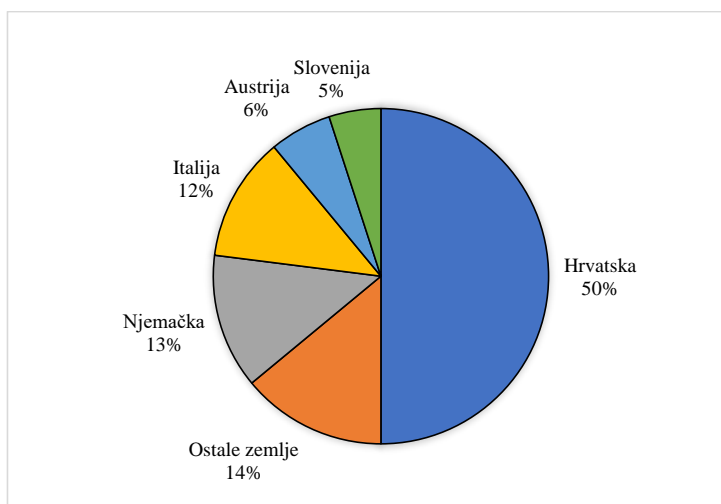
	Plovila na stalnom vezu	Verižni indeks	Plovila u tranzitu	Verižni indeks
2012.	13.422	-	181.628	-
2013.	13.399	99,8	182.921	100,7
2014.	13.793	102,9	181.322	99,1
2015.	13.399	97,1	193.450	106,7
2016.	13.422	100,2	198.151	102,4
2017.	13.433	100,1	201.896	101,9
2018.	13.617	101,4	194.164	96,2
2019.	14.249	104,6	204.858	105,5
2020.	14.312	100,4	121.536	59,3
2021.	14.805	103,4	210.071	172,8
2022.	16.176	109,3	234.496	111,6

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.*, Priopćenje, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021-2022.*, Priopćenje, no. TUR-2021-2022-2-1, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/kruzna-putovanja-i-nauticki-turizam/> (2.04.2023.)

U 2022. godini na stalnom je vezu bilo 16.176 plovila, što je u odnosu na 2021. godinu povećanje za 9,3 % te u odnosu na 2012. godinu za 20,5 %. U istom razdoblju luke nautičkog turizma zabilježile su rast broja plovila u tranzitu. Godine 2022. bilo je 234.496 plovila u tranzitu što je ujedno i najveći ostvareni broj. Podaci pokazuju da su se nakon 2020. godine kada je zabilježen drastičan pad broja plovila u tranzitu uslijed pandemije Covid-19 i mjera poduzetih u svrhu sprječavanja širenja koronavirusa, nautičari vrlo brzo vratili na Jadransku

obalu. U 2021. godini je ostvaren broj plovila u tranzitu koji nadilazi rezultate u 2019. godini. Broj plovila u 2022. godini bio je veći za 14,5 % u odnosu na 2019. godini, odnosno za 29,1 % u odnosu na 2012. godinu.

Najveći broj plovila u tranzitu imao je hrvatsku zastavu (50,2 %), a slijede plovila s njemačkom zastavom (12,9 %), talijanskom (12, 2 %), austrijskom (6,2 %) i slovenskom (5,2 %) (Grafikon 10). Ovih pet zemalja sudjeluju s 86,7 % u ukupnom broju plovila u tranzitu u hrvatskim lukama nautičkog turizma. U odnosu na 2021. godini plovila u tranzitu ovih zemalja zabilježila su rast u odnosu na 2020. godinu, i to: plovila pod hrvatskom zastavom za 12,9 %, njemačkom zastavom za 17,7 %, talijanskom zastavom 22,7 %, austrijskom 1,9 % te slovenskom 28,9 %.⁴⁷

Grafikon 10. Struktura broja plovila u tranzitu prema zastavi plovila u 2022. godini

Izvor: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022.*, Priopćenje, vol. 59, no. TUR-2022-2-1, 2023., <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29510> (2.04.2023.)

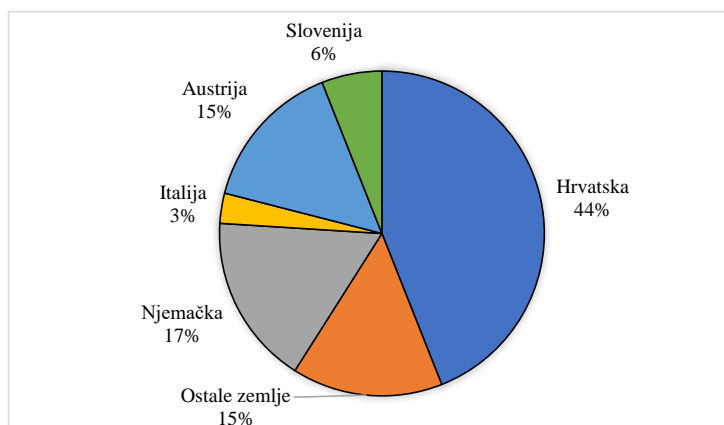
S obzirom na vrstu plovila u tranzitu za koje je korišten vez u moru, dominantno mjesto su imale jahte na jedra s udjelom od 59,5 %, a slijede ih motorne jahte s udjelom od 32,5 % te ostala plovila s udjelom od 8,0 %. Usporedbom s 2021. godinom uočen je porast broja jahti na jedra za 9,1 %, motornih jahti za 16,7 % te ostalih plovila za 29,8 % (Grafikon 11).

⁴⁷ *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022.*, Priopćenje, vol. 59, no. TUR-2022-2-1, 2023., <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29510> (2.04.2023.)

S obzirom na duljinu plovila za koje je korišten vez u moru, najveći broj plovila bio je duljine od 12 do 15 metara (36,6 %), slijede plovila duljine od 10 do 20 metara (27 %).⁴⁸

Analizom broja plovila u tranzitu za koje je korišten vez u moru uočeno je da su ova plovila u najvećem broju bila u lukama Splitsko-dalmatinske županije (64.346 plovila ili 28,1 %), a slijedi Šibensko-kninska županija s 54.306 plovila ili 23,7 % ukupnog broja plovila u tranzitu za koja je korišten vez u moru.⁴⁹ Plovila na stalnom vezu u lukama nautičkog turizma koristila su vez u moru u udjelu od 78,1 %, dok je mjesta za smještaj plovila na kopnu koristilo 21,9 % plovila.⁵⁰

S obzirom na vrstu plovila, stalni vez u moru koristilo je najviše motorne jahte koje su sudjelovale s 48,9 %, a slijedile su ih jahte na jedra s udjelom od 45,7 % te ostala plovila s udjelom od 5,4 %.⁵¹ Struktura plovila na stalnom vezu prema zastavi plovila prikazana je Grafikonom 11.

Grafikon 11. Struktura broja plovila na stalnom vezu prema zastavi plovila u 2022. godini

Izvor: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022.*, Priopćenje, vol. 59, no. TUR-2022-2-1, 2023., <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29510> (2.04.2023.)

S obzirom na zastavu plovila, najviše plovila koja su koristila stalni vez u moru imalo je hrvatsku zastavu (44,2 %). Slijede ih plovila pod njemačkom zastavom (17,0%), zatim

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem.

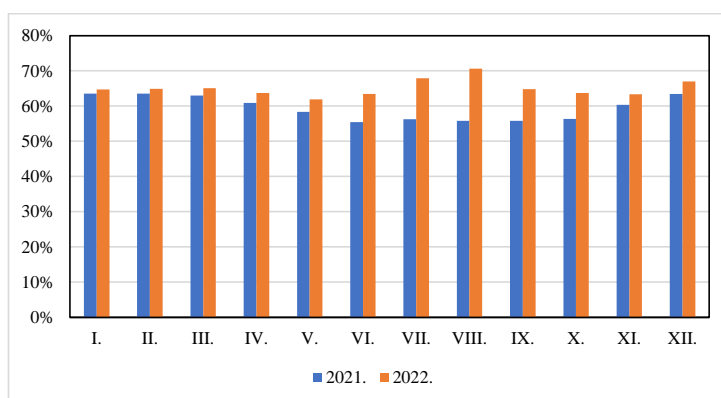
⁵¹ Ibidem.

austrijskom (15,4%), slovenskom (5,6%) te talijanskom (3,1%). Usporedbom s ostvarenim prometom plovila na stalnom vezu u moru u 2021. godini uočen je porast broja plovila pod slovenskom zastavom za 16,2%, njemačkom za 7,0%, hrvatskom za 6,0%, austrijskom za 3,6% te talijanskom za 1,3%.⁵²

S obzirom na duljinu plovila, na stalnom su vezu u moru 2022. godine bila najviše plovila duljine od 12 do 15 metara (32,4 %), a potom plovila duljine 10-12 metara (28,0 %).⁵³

Pregledom broja plovila na stalnom vezu u moru po županijama može se vidjeti da je najveći broj plovila (2.918 ili 23,1 %) bio u Šibensko-kninskoj županiji, a slijede plovila na stalnom vezu u Istarskoj županiji (2.811 ili 22,3%), Zadarskoj županiji (2.579 ili 20,4%), Primorsko-goranskoj županiji (2.137 ili 16,9%), Splitsko-dalmatinskoj (1.672 ili 13,2%) te Dubrovačko-neretvanskoj (515 ili 4,1%).⁵⁴

Nautički turizam ima sezonski karakter, no zimovanja plovila daje lukama nautičkog turizma karakter cjelogodišnjeg poslovanja. Promatrano po mjesecima može se uočiti da je najveća popunjenost kapaciteta vezova u kolovozu, a najmanja u svibnju. Na Grafikonu 12 prikazana je ukupna popunjenost kapaciteta vezova u Republici Hrvatskoj u 2021. i 2022. godini.

Grafikon 12. Prosječna ukupna popunjenost kapaciteta vezova u Republici Hrvatskoj, 2021.-2022. godine

Izvor: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022.*, Priopćenje, vol. 59, no. TUR-2022-2-1, 2023., <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29510> (2.04.2023.)

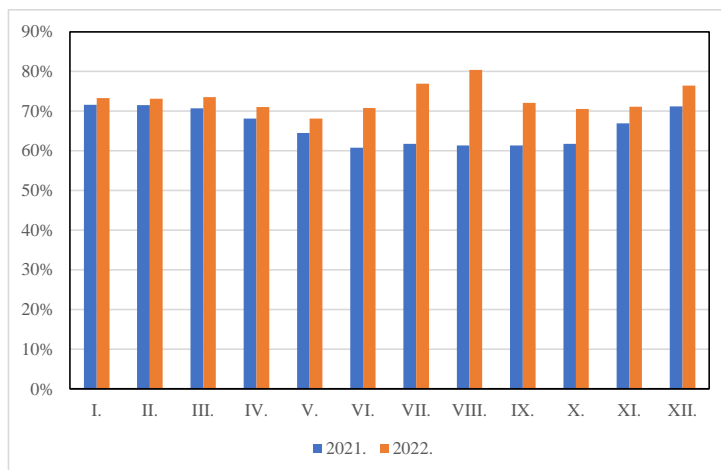
⁵² Ibidem.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

Prosječna ukupna popunjenost kapaciteta vezova iznosila je u 2022. godini 65,1 % što je povećanje u odnosu na 2021. godinu kada je iznosila 59,4 %. Najveća ukupna popunjenost bila je u 2022. godini 70,6 % u kolovozu te je povećana za 14,8 % u odnosu na isti mjesec 2021. godine. Izvanredne okolnosti pandemije Covid-19 utjecale su na smanjenje popunjenosti vezova tijekom ljetnih mjeseci u 2021. godini.

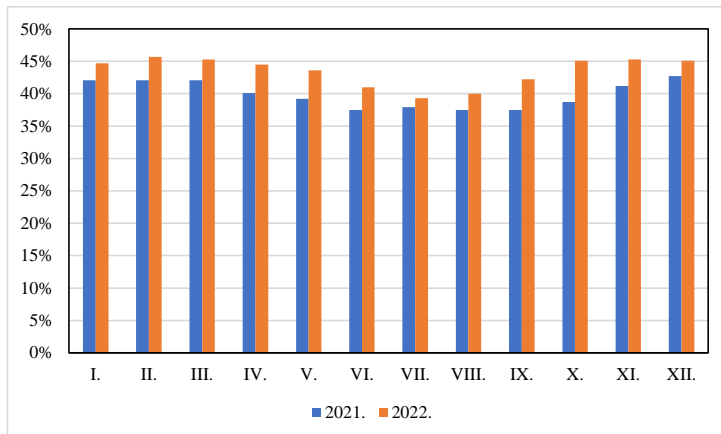
Promatrano po mjesecima, popunjenost vezova u moru (Grafikon 12) bila je u 2022. godini najveća u kolovozu te je iznosila 80,4 %. Najniža popunjenost bila je u svibnju te je iznosila 68,1 %. U odnosu na 2021. godinu može se uočiti značajno povećanje popunjenosti vezova u moru po mjesecima, posebice tijekom ljetne sezone. U kolovozu 2022. godine popunjenost je vezova u moru bila veća za 19,1 % u odnosu na 2021. godinu. Također, i u srpnju je bilo izraženo povećanje popunjenosti, i to za 15,2 % u odnosu na isti mjesec 2021. godine.

Grafikon 13. Popunjenost vezova u moru u Republici Hrvatskoj, 2021.-2022. godine

Izvor: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022.*, Priopćenje, vol. 59, no. TUR-2022-2-1, 2023., <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29510> (2.04.2023.)

Popunjenost vezova na kopnu znatno je niža u odnosu na popunjenost vezova u moru. U 2022. godini ona se kretala od 39,3 % u srpnju do 45,7 % u veljači (Grafikon 14).

Grafikon 14. Popunjenost vezova na kopnu u Republici Hrvatskoj, 2021.-2022. godine

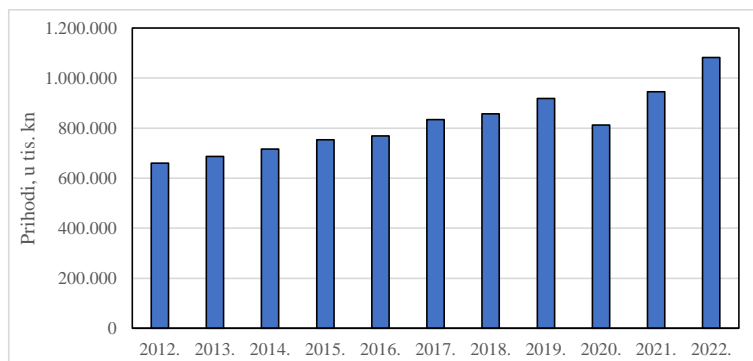
Izvor: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022.*, Priopćenje, vol. 59, no. TUR-2022-2-1, 2023., <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29510> (2.04.2023.)

Iz Grafikona 14. može se vidjeti da je u 2022. godini poboljšana popunjenost vezova na kopnu. Najveće povećanje uočeno je u rujnu za 6,4 % u odnosu na isti mjesec 2021. godine.

Vidljivo je, dakle, da luke nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj ostvaruju rast prometa, kako za plovila na stalnom vezu tako i plovila u tranzitu. Splitsko-dalmatinska i Šibenska županija više od drugih županija prihvaćaju plovila u tranzitu, a Šibenska županija ima i najveći broj plovila na stalnom vezu. Također je, u 2022. godini povećana popunjenost vezova (u moru i na kopnu) u odnosu na 2021. godinu, što upućuje na ostvarenje pozitivnih poslovnih rezultata.

3.3.2. Prihodi ostvareni u lukama nautičkog turizma

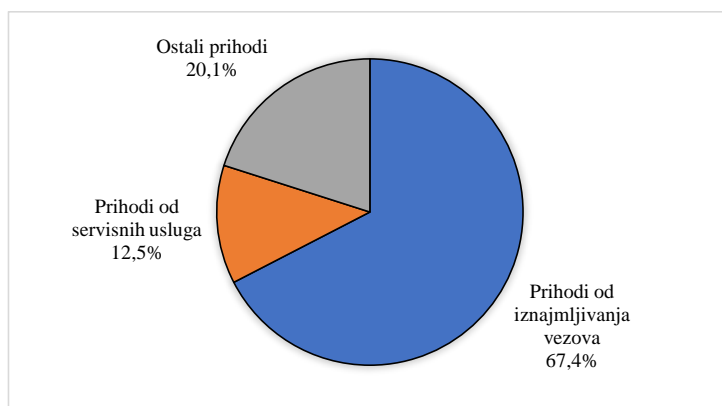
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2022. godini luke nautičkog turizma ostvarile su u 2022. godini 1,08 mlrd. kuna prihoda te su u odnosu na 2021. godinu povećale prihode za 14,4 %. Time je nastavljen trend rasta prihoda zaustavljen u 2020. godine uslijed Covid-19 krize.

Grafikon 15. Prilohi luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, 2012.-2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.*, Priopćenje, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021-2022.*, Priopćenje, no. TUR-2021-2022-2-1, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/kruzna-putovanja-i-nauticki-turizam/> (2.04.2023.)

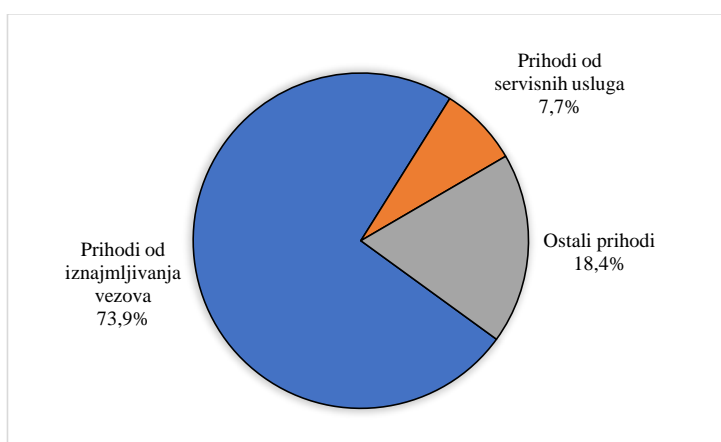
Kako je vidljivo iz Grafikona 15 prilohi luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj porasli su u razdoblju od 2012. do 2022. godine za 63,9 %. Prilohi se ostvaruju od iznajmljivanja vezova, servisnih usluga i ostalih priloha. Prilohi od iznajmljivanja veza doprinose ukupnim prilohima s udjelom od 70,0 % u 2022. godini (Grafikon 16).

Grafikon 16. Struktura priloha luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj 2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021-2022.*, Priopćenje, no. TUR-2021-2022-2-1, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/kruzna-putovanja-i-nauticki-turizam/> (2.04.2023.)

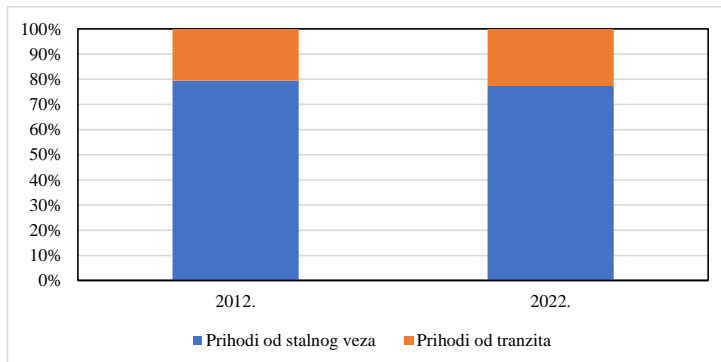
U strukturi prihoda luka nautičkog turizma prihodi od servisnih usluga čine udio od 12,5 %, dok ostali prihodi sudjeluju s 20,1 %. U usporedbi s 2012. godinom (Grafikon 17) kada su prihodi od iznajmljivanja vezova sudjelovala sa 73,9 % može se uočiti smanjenje njihovog sudjelovanja u 2022. godine. To ide u prilog povećanju sudjelovanja prihoda od servisnih usluga i ostalih prihoda. U 2012. godini prihodi od servisnih usluga sudjelovali su sa svega 7,7 %, dok je u 2022. godini njihov udio povećan na 12,5 %. Udio ostalih prihoda povećan je s 18,4 % na 20,1 %.

Grafikon 17. Prihodi luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, 2012. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.* Priopćenje, vol. 49, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.)

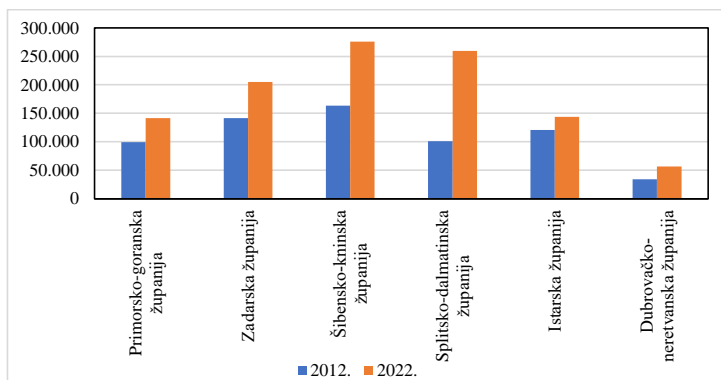
Prihodi od iznajmljivanja veza uključuju prihode od stalnog veza i prihode od tranzita (Grafikon 18). Luke nautičkog turizma su u 2022. godini ostvarile 757,7 mil. kuna prihoda od iznajmljivanja stalnih veza te su sudjelovale u ukupno ostvarenim prihodima od iznajmljivanja veza sa 77,3 %. Prihodi od iznajmljivanja veza plovilima u tranzitu iznosili su 171,8 mil. kuna što je sudjelovanje od 22,7 % u ukupnim prihodima od iznajmljivanja veza. U usporedbi sa 2012. godinom može se vidjeti značajno povećanje ostvarenih prihoda za 72,4 %. Prihodi od iznajmljivanja stalnih veza povećani su za 67,7 %, a prihodi od iznajmljivanja veza u tranzitu za 90,9 %. U 2012. godini prihodi od stalnih veza sudjelovali su sa 79,5 %, a od tranzita s 20,5 %.

Grafikon 18. Struktura prihoda luka nautičkog turizma od iznajmljivanja veza, 2012. i 2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.* Priopćenje, vol. 49, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021-2022.* Priopćenje, no. TUR-2021-2022-2-1, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/kruzna-putovanja-i-nauticki-turizam/> (2.04.2023.)

Analizom prihoda luka nautičkog turizma po županijama može se vidjeti da luke Šibensko-kninske županije ostvaruju najveći udio u ukupnim prihodima luka nautičkog turizma (Grafikon 19).

Grafikon 19. Prihodi luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj po županijama, 2012. i 2022. godine

Izvor: Izrada studenta prema: *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012.* Priopćenje, vol. 49, no. 4.3.4., 2013., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.); *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021-2022.* Priopćenje, no. TUR-2021-2022-2-1, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/kruzna-putovanja-i-nauticki-turizam/> (2.04.2023.)

Iz Grafikona 19. može se vidjeti da su najveće povećanje prihoda u razdoblju od 2012. do 2022. godine imale luke Splitsko-dalmatinske županije (157,2 %) i Šibensko-kninske županije (68,6 %).

Temeljem provedene analize ostvarenih prihoda u lukama nautičkog turizma može se zaključiti kako luke ostvaruju rast prihoda što je u korelaciji s rastom prometa plovila u lukama.

3.3.3. Rezultati poslovanja ACI d.d.

Kako bi se dao bolji pregled poslovanja luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, u ovom dijelu rada analiziraju se prihodi poduzeća Adriatic Croatia International Club (ACI) d.d. u čijem je sastavu 22 marine ili 25,6 % ukupnog broja marina u Republici Hrvatskoj. U 2022. godini poduzeće je ostvarilo 247,2 mil. poslovnih prihoda i povećanje u odnosu na 2021. godinu za 16 %. Rashodi poslovne godine ostvareni su u iznosu od 215,4 mil. kuna što je u odnosu na 2021. godinu povećanje za 11 %. U 2022. godini ostvaren je pozitivan financijski rezultat neto dobiti u iznosu od 25,6 mil. kuna što je u odnosu na 2021. godinu povećanje za 12,3 mil. kuna ili za 92 % (Tablica 16)

Tablica 16. Prihodi, rashodi i dobit poduzeća ACI d.d., 2021. i 2022. godine

u tis. kn

	2021.	2022.	Razlika	Indeks
Poslovni prihodi	212.608	247.215	34.607	116
Poslovni rashodi	(194.973)	(215.448)	(20.475)	111
Bruto dobit	17.080	31.840	14.759	186
Neto dobit	13.335	25.643	12.308	192

Izvor: *Godišnje izvješće za godinu završenu 31. prosinca 2022. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora*, Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d.d., Rijeka, 2023., p. 19.

Promatrano kroz fizičke pokazatelje u brod danima, može se vidjeti da je poduzeće ostvarilo rast fizičkih pokazatelja u 2022. godini u odnosu na 2021. godinu za 3 % (Tablica

17). Na to je u prvom redu utjecao godišnji vez s 57 % sudjelovanja u ukupnom povećanju. Za 5 % je povećan broj brod dana na dnevnom vezu, a za 2 % na stalnom vezu.⁵⁵

Tablica 17. Fizički pokazatelji poslovanja ACI d.d. u brod danima, 2021. i 2022. godine

	2021.	2022.	Razlika	Indeks
Godišnji vez	1.214.027	1.235.760	21.733	102
Mjesečni vez	111.251	122.608	11.357	110
Dnevni vez	94.837	99.697	4.860	105
Ukupno	1.420.115	1.458.065	37.950	103

Izvor: *Godišnje izvješće za godinu završenu 31. prosinca 2022. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora*, Adriatic Croatia International Crlub, za djelatnost marina d.d., Rijeka, 2023., p. 16.

U ostvarenim prihodima poduzeća najveći doprinos imaju prihodi od usluga godišnjeg veza. Oni su u 2022. godini iznosili 109,6 mil. kuna što je u odnosu na 2021. godinu povećanje za 7 %. U ukupnim prihodima sudjelovali su u 2022. godini s 45,6 %. Važan izvor prihoda su i prihodi od dnevnog veza koji su ostvareni u iznosu od 73,7 mil. kuna te su u odnosu na 2021. godinu povećani za 31 %. U ukupno ostvarenim prihodima sudjeluju sa 30,9 % (Tablica 18).

Tablica 18. Prihodi od prodaje u poduzeću ACI d.d., 2021. i 2022. godine

u tis. kn

	2021.	2022.	Razlika	Indeks
Prihodi od usluga godišnjeg veza	102.126	109.612	7.486	107
Prihodi od usluga mjesečnog veza	11.087	12.288	1.201	111
Prihodi od dnevnog veza	56.454	73.705	17.251	131
Prihodi od ostalih usluga nautičarima	12.317	14.616	2.299	119
Prihodi od poslovno-tehničke suradnje	19.034	23.306	4.272	122
Prihodi od najma plovila i chartera	4.593	5.220	627	114
Ukupno	205.611	238.747	33.136	116

Izvor: *Godišnje izvješće za godinu završenu 31. prosinca 2022. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora*, Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d.d., Rijeka, 2023., p. 16.

Kako je vidljivo iz Tablice 18, ACI d.d. ne ostvaruje prihode samo od iznajmljivanja

⁵⁵ *Godišnje izvješće za godinu završenu 31. prosinca 2022. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora*, Adriatic Croatia International Crlub, za djelatnost marina d.d., Rijeka, 2023., p. 16.

veza već i od drugih usluga koje pruža nautičarima, poslovno-tehničke suradnje te prihoda od najma plovila i chartera. Sve marine u sastavu ACI d.d. ostvarile su u 2022. godini povećanje prihoda u odnosu na 2021. godinu (Tablica 17).

Tablica 19. Prihodi od prodaje po poslovnim jedinicama ACI d.d., 2021. i 2022. godine

u tis. kn

	2021.	2022.	Razlika	Indeks
Umag	9.621	10.821	1.200	112
Rovinj	12.230	14.364	2.134	117
Pula	5.909	6.650	741	113
Pomer	8.618	8.942	324	104
Opatija	13.733	14.081	348	103
Cres	14.054	15.100	1.046	107
Supetarska Draga	6.097	6.927	830	114
Rab	2.891	3.751	860	130
Šimuni	5.574	6.179	605	111
Žut	2.341	3.666	1.325	157
Piškera	2.857	3.354	497	117
Jezera	8.609	9.456	847	110
Vodice	12.074	13.598	1.524	113
Skradin	10.590	11.629	1.039	110
Trogir	9.721	11.649	1.928	120
Split	24.465	28.833	4.368	118
Milna	7.396	9.749	2.353	132
Vrboska	3.755	4.127	372	110
Palmižana	9.345	11.874	2.529	127
Korčula	3.488	8.821	5.333	253
Dubrovnik	22.317	24.028	1.711	108
Veljko Barbieri	5.308	5.907	599	111
ACI Sail	4.593	5.220	627	114
Zajedničke službe	25	21	(4)	84
Ukupno	205.611	238.747	33.136	116

Izvor: *Godišnje izvješće za godinu završenu 31. prosinca 2022. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora*, Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d.d., Rijeka, 2023., p. 17.

Podaci u Tablici 19 pokazuju da je najveće prihode u 2022. godini imala marina Split koja je ostvarila 28,8 mil. kuna prihoda i povećanje u odnosu na 2021. godinu za 18,0 %. Slijedi je marina Dubrovnik s ostvarenih 24,0 mil. kuna prihoda i povećanje u odnosu na 2021. godinu za 8,0 % te marina Cres s prihodom od 15,1 mil. kuna i povećanjem za 7,0 %. Ove tri marine sudjeluju u ukupnim prihodima poduzeća s udjelom od 28,5 %.

Analizom poslovnih rashoda poduzeća ACI d.d. može se uočiti najveće sudjelovanje amortizacije sa 69,3 mil. kuna prihoda u 2022. godini što je povećanje za 5,0 % u odnosu na 2021. godinu. Troškovi osoblja sudjelovali su sa 66,0 mil. kuna te porasli za 10,0 % u odnosu na 2021. godinu (Tablica 20). Ukupni rashodi iznosili su 215,5 mil. kuna te su povećani za 11,0 % u odnosu na 2021. godinu.

Tablica 20. Poslovni rashodi poduzeća ACI d.d. za 2021. i 2022. godinu

u tis. kn

	2021.	2022.	Razlika	Indeks
Troškovi materijala	(11.886)	(19.061)	(7.175)	160
Troškovi usluga	(34.462)	(43.301)	(8.839)	126
Troškovi osoblja	(60.287)	(66.044)	(5.757)	110
Amortizacija i umanjenje vrijednosti	(66.039)	(69.255)	(3.216)	105
Ostali poslovni rashodi	(22.096)	(17.301)	4.795	78
Ostali dobiti (gubici)	13	(7)	(20)	-
Ostali troškovi od zajedničkog poduhvata	(216)	(479)	(263)	222
Ukupno	(194.973)	(215.448)	(20.475)	111

Izvor: *Godišnje izvješće za godinu završenu 31. prosinca 2022. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora*, Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d.d., Rijeka, 2023., p. 18.

Sve marine u sastavu ACI d.d. ostvaruju rast prihoda. Analizom prihoda i rashoda, može se zaključiti kako ACI d.d. ostvaruje pozitivne poslovne rezultate te posluje s dobitkom.

4. TENDENCIJE RAZVOJA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA

Utjecaji na okoliš luka nautičkog turizma uključuju trenutačne izravne i neizravne učinke (gubitak staništa, promjene u kvaliteti mora i sedimentaciji), te trajne učinke (gubitak prirodnih ljepota, trajno smanjenje kvalitete mora, povećanje razine buke, porast lokalnih pritisaka – npr. prometnih). Pregled glavnih tipova potencijalnih utjecaja luka nautičkog turizma na okoliš dan je u Tablici 21.

Tablica 21. Pregled glavnih tipova potencijalnih utjecaja marina na okoliš

Utjecaj na okoliš	Objašnjenje
Gubitak staništa	Potpuni nestanak staništa zbog betoniranja obale, promjene obalne linije, promjene supstrata itd.
Fragmentacija staništa	Zahvati u obalnom području cjepkaju veća kompaktna staništa na manje dijelove, što remeti životne aktivnosti brojnih vrsta, smanjuje njihov ukupni areal i veličinu raspoloživog staništa, izaziva promjene u putovima migracija, povećava "rubni efekt" i u konačnici dovodi do poremećaja u strukturi i funkcijama zajednica i smanjuje biološku raznolikost.
Jaružanje, uklanjanje supstrata, promjena vrste supstrata, sedimentacija	Uključuje uništavanje ili ozbiljne poremećaje staništa, povećava se turbiditet, smanjuje prodor svjetla, što su negativne posljedice na bentonske organizme, osobito biljne zajednice
Promjene u visini obalne linije	Promjene u sastavu i prostornoj strukturi zajednica, promjene sukcesijskog stadija zajednica, isušivanje zbog izranjanja vrsta koje žive ispod razine mora, promjene u režimu uronjenosti/ izronjenosti u zoni plime i oseke.
Kvaliteta mora	Onečišćenje/zagađenje mora.
Buka	Povećanje razine nadvodne i podvodne buke. Negativne posljedice na živi svijet tijekom osjetljivih razdoblja za organizme (mrijest, migracije, hranjenje).
Kompeticijske aktivnosti	Negativan utjecaj na susjedne aktivnosti (marikultura, kupališta), međusobna inkompatibilnost.
Kumulativni efekti	Sinergistički negativni efekti različitih tipova utjecaja.

Izvor: *Studija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske*, Hrvatski hidrografski institut sa suradnicima, Split, 2006., str. 167.

Temeljem navedenog u tablici, potpuni nestanak staništa moguć je zbog betoniranja obale, promjene obalne linije, promjene supstrata itd. Zahvati u obalnom području dijele veća kompaktna staništa na manje dijelove, što remeti životne aktivnosti brojnih vrsta, smanjuje njihov ukupni areal i veličinu raspoloživog staništa, izaziva promjene u putovima

migracija, povećava rubni efekt i u konačnici dovodi do poremećaja u strukturi i funkcijama zajednica te smanjuje biološku raznolikost. Kako bi se umanjili ili potpuno spriječili negativni učinci luka nautičkog turizma na okoliš kao ključnog čimbenika razvoja nautičkog turizma i turizma općenito, u razvoju nautičkog turizma nužna je primjena koncepta održivog razvoja. U 2020. godini Europska unija je usvojila novu strategiju za 14 industrija među kojima je i turistička industrija, a koja uključuje zelenu i digitalnu tranziciju.⁵⁶ Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine Republike Hrvatske definira četiri razvojna smjera održivog razvoja turizma u Republici Hrvatskoj kojim je obuhvaćen i nautički turizam:⁵⁷

- održivo gospodarstvo i društvo,
- jačanje otpornosti na krize,
- zelena i digitalna tranzicija,
- ravnomjieran regionalan razvoj.

Budućnost koja se nameće u nautičkom turizmu je digitalna, zelena i energetska održiva. Neosporno je da početak 21. stoljeća obilježava digitalna revolucija koja nudi veliki potencijal primjene digitalnih tehnologija u različitim područjima. U nautičkom turizmu digitalna tehnologija pruža mogućnosti digitalne pristupačnosti marina, uspostavu sustava upravljanja potrošnjom resursa u realnom vremenu, pametna rješenja za nadzor potrošnje energenata i vode po gatu. Osim toga, digitalna tehnologija omogućava i implementaciju rješenja za navodnjavanje zelenih površina, potrošnju sanitarne vode i dr. Zelena transformacija podrazumijeva veću brigu za zaštitu okoliša, što obuhvaća obradu otpada, opskrbu plovila vodikom i strujom za plovila na električni pogon.⁵⁸ Povećanje energetske učinkovitosti objekata u lukama nautičkog turizma te korištenje energije s niskom razinom stakleničkih plinova, samo su neke od mjera zelene tranzicije.

Unatoč potrebi za povećanjem prihvatnih kapaciteta nautičkog turizma kako bi se odgovorilo na zahtjeve potražnje, “nužno je smanjiti opterećenje koje turizam generira na okoliš usmjeravanjem ulaganja prema okolišno prihvatljivijim rješenjima izgradnje nautičke

⁵⁶ *Transition Pathway for Tourism*, European Commission, Brussels, 2022., p. 1.

⁵⁷ *Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine Republike Hrvatske*, Narodne novine, no. 2/2023.

⁵⁸ Glavan, N.: *OŠtrogović: 'Energetska održivost, digitalizacija i uporaba vodikovih tehnologija budućnost su nautičkog turizma'*, Novi list, 2023., <https://www.novolist.hr/novosti/gospodarstvo/ostrogovic-energetska-odrzivost-digitalizacija-i-uporaba-vodikovih-tehnologija-buducnost-su-nautickog-turizma/> (11.05.2023.)

infrastrukture i poslovanja svih uključenih dionika, odnosno poticanjem kružnog gospodarstva te razvoja zelene i plave infrastrukture uz podršku implementacije eko-inovacija usmjerenih ka smanjenju onečišćenja i neracionalnog upravljanja⁵⁹. Naglasak treba staviti na odgovorno planiranje izgradnje marina i vezova u skladu sa zahtjevima okoliša i prirodnih resursa. Posebno je potrebno posvetiti pozornost na upravljanje turističkim tokovima kako bi se smanjile posljedice neodrživih praksi i opterećenje prirodnih sustava u vrhunsku sezonu.

Nautički turizam treba biti temeljen na očuvanju okoliša, kvalitetnim marinama i drugoj infrastrukturi.⁶⁰ Zelena i digitalna tranzicija su važne komponente u ostvarenju tog cilja.

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Ibidem.

5. ZAKLJUČAK

Diplomski rad je obuhvatio teorijske odrednice luka nautičkog turizma. Luke nautičkog turizma su osnovna infrastruktura nautičkog turizma. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama u Republici Hrvatskoj luke nautičkog turizma određuje kao morske luke posebne namjene. Davanjem lukama nautičkog turizma atribut posebne namjene određuje se značenja luka nautičkog turizma za Republiku Hrvatsku. Osim što se promatraju kao prihvatni kapacitet nautičkog turizma, one su i poslovni subjekti koji ostvaruju poslovne rezultate.

Smještaj na Jadranskoj obali kao dijelu Sredozemlja daje Republici Hrvatskoj prepoznatljivost u svijetu i izrazite komparativne prednosti za razvoj nautičkog turizma. Ipak, o razvoju nautičkog turizma počinje se promišljati tek sredinom 60-ih godina 20. stoljeća, a planska izgradnja marina uslijedila je sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća.

Analiza kapaciteta luka nautičkog turizma pokazala je intenziviranje rasta posljednja dva desetljeća kako bi se udovoljilo potrebama i zahtjevima rastuće potražnje na tržištu nautičkog turizma. No, osim broja vezova važnu komponentu razvoju nautičkog turizma i pozicioniranju na tržištu kao važne nautičke destinacije čine i drugi sadržaji u lukama nautičkog turizma koji omogućavaju zadovoljenje potreba nautičara. Izgradnjom novih marina pridonosi se povećanju ukupne kvalitete usluga u lukama nautičkog turizma.

Komparativni prikaz kapaciteta vezova Španjolske, Italije, Francuske i Grčke pokazao je snažnu konkurenciju na tržištu nautičkog turizma na Mediteranu. U usporedbi s Španjolskom, Italijom i Francuskom, Hrvatska ima nisku razvijenost kapaciteta veza na kilometar obale, ali je znatno razvijenija u odnosu na Grčku.

Analiza poslovanja luka nautičkog turizma pokazala je da hrvatske luke nautičkog turizma ostvaruju pozitivne poslovne rezultate čemu pogoduje i restrukturiranje i obnova marina te njihova prilagodba novim uvjetima poslovanja i implementacija suvremenih trendova u poslovanja. Također je uočena potreba za povećanjem prihvatnih kapaciteta u nautičkom turizmu. No, pri tome je potrebno voditi računa o okolišno prihvatljivim rješenjima izgradnje kapaciteta nautičkog turizma. Nije važno samo povećati kapacitete već

je potrebno poboljšati razinu kvalitete hrvatskih marina. Pri planiranju izgradnje luka nautičkog turizma potrebno se rukovoditi okolišnim zahtjevima. Budućnost se vidi u digitalnom, zelenom i održivom nautičkom turizam.

LITERATURA

1) Knjige

Gračan, D., Alkier, R., Uran Maravić, M.: *Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj uniji*, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2011.

Jadrešić, V.: *Nautički turizam*, Pedagoška akademija, Zadar, 1978.

Luković, T.: *Nautički turizam – definicije i dileme*, Naše more, vol. 54, no. 1-2, 2007., p. 22-31.

Šamanović, J.: *Nautički turizam i management marina*, Visoka pomorska škola u Splitu, Split, 2002.

2) Članci

Luković, T., Bilić, M.: *Luke nautičkog turizma u Hrvatskoj i strategija lokalnog razvoja*, Naše more, vol. 54, no. 3-4, 2007., p. 114-122.

Chen, J.M. et al.: *The Sustainability of Yachting Tourism: A Case Study of Greece*, International Journal of Research in Tourism and Hospitality, vol. 2, no. 2, 2016., p. 49, https://www.researchgate.net/publication/305488097_The_Sustainability_of_Yachting_Tourism_A_Case_Study_on_Greece (11.05.2023.)

Gračan, D., Zadel, Z., Pavlović, D.: *The Stakeholders of Nautical Tourism Process in Destination Network: Topological Positions and Management Participation*, Naše more, vol. 65, no. 3, 2018., p. 151-156.

Hlača, V., Nakić, J.: *Pravni status marina u Republici Hrvatskoj*, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. 1, no. 1, 2010., p. 175-185.

Kovačić, M.: *Razvoj nautičkih luka u funkciji održivog razvoja nautičkog turizma*, Pomorski zbornik, vol. 41, no. 1, 2004., p. 135-154.

Leleković, I. (ur.): *Zlatnih pedeset*, Marina, no. 30, 2014., p. 8. (6-15), <https://www.marina-punat.hr/UserDocsImages/dokumenti/MN30.pdf> (18.04.2023.)

Rindone, C.: *Coastal and Nautical Tourism in Italian Regions*, Conference Coastal Cities and their Sustainable Future III, 2019., p. 129-139, https://www.researchgate.net/publication/337400255_COASTAL_AND_NAUTICAL_TOURISM_IN_ITALIAN_REGIONS (8.04.2023.)

Šantić, L., Maglić, L., Vilke, S.: *Ocjena postojećeg stanja i razvojni planovi luka nautičkog*

turizma Primorsko-goranske županije, *Suvremeni promet*, vol. 32, no. 5-6, 2012., p. 395-399.

Zelenika, R., Vidučić, V.: *Modeli razvitka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj do godine 2015.*, *Ekonomski pregled*, vol. 58, no. 9-10, p. 522-544. ACI, O nama, <https://corporate.aci-marinas.com/povijest/> (11.04.2023.)

3) Ostali izvori

Akcijski plan razvoja nautičkog turizma, Institut za turizam, Zagreb, 2015.

European Boating Industry, Facts & Figures, <https://www.europeanboatingindustry.eu/about-the-industry/facts-and-figures> (28.04.2023.)

Glavan, N.: *OŠtrogović: 'Energetska održivost, digitalizacija i uporaba vodikovih tehnologija budućnost su nautičkog turizma'*, *Novi list*, 2023., <https://www.novolist.hr/novosti/gospodarstvo/ostrogovic-energetska-odrzivost-digitalizacija-i-uporaba-odikovih-tehnologija-buducnost-su-nautickog-turizma/> (11.05.2023.)

Glossary of tourism terms, UNWTO, <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms> (11.04.2023.)

Godišnje izvješće za godinu završenu 31. prosinca 2022. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora, Adriatic Croatia International Crlub, za djelatnost marina d.d., Rijeka, 2023.

Luke nautičkog turizma, PC-Axis baze podataka, Državni zavod za statistiku, https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20c4%8dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7e86985d-db64-4453-94c3-e2c5cb971d76 (2.04.2023.)

Marina Punat, <https://travelcroatia.live/listing/marina-punat/> (11.04.2023.)

Ministero delle Infrastrutture e della Mobilità Sostenibili, *Il Diporto Nautico in Italia Anno 2021*, Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, Roma, 2022., <https://mit.gov.it/nfsmitgov/files/media/pubblicazioni/2022-09/Diporto%20Nautico%202021%20WEB%20con%20segnalibri.pdf> (18.04.2023.)

N.D.: *Marina Punat počiva na željezničkim tračnicama*, <https://www.energetika-net.com/intervju-mjeseca/marina-punat-pociva-na-zeljeznickim-tracnicama-19977> (11.04.2023.)

Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2012-2022, Priopćenje, no. 4.3.4., 2013.-2023., <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-rizmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/nauticki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nautickog-turizma/> (2.04.2023.)

Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021-2022., Priopćenje, no. TUR-2001-2022-2-1, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/kruzna-putovanja-i-nauticki-turizam/> (2.04.2023.)

Pravilnik o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaj plovnih objekata, Narodne novine Republike Hrvatske, Zagreb, 120/19.

Ravlić, A.: *Mitan marina gradi i drugu halu za smještaj plovila*, <https://tunera.info/video-mitan-marina-gradi-i-drugu-halu-za-smjestaj-plovila/> (18.04.2023.)

Statistički ljetopis 2003., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2004.

Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2003-2018., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2004.-2019., <https://podaci.dzs.hr/hr/publikacije/> (2.04.2023.)

Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009-2019, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo turizma, Zagreb, 2008.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine Republike Hrvatske, Narodne novine, no. 2/2023.

Studija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske, Hrvatski hidrografski institut sa suradnicima, Split, 2006.

Transition Pathway for Tourism, European Commission, Brussels, 2022.

UNWTO, *International Tourism Highlights*, UNWTO, Madrid, 2020.

Vangelas, G.K. et al.: *Development of a strategy for the development of tourist ports*, Working Group – Ministry of Tourism, 2021., https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2021/11/Meleti_Marines.pdf (8.05.2023.)

Vidas, I.: *Nautički turizam i pregled poslovanja Adriatic Croatia International Club (ACI) za 2022. godinu*, InSolve, 2023., <https://www.insolve.hr/literatura/2/55189> (12.04.2023.)

Zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama u Republici Hrvatskoj, Narodne novine Republike Hrvatske, Zagreb, 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16, 98/19.

POPIS TABLICA, GRAFIKONA, SHEMA I SLIKA

Popis tablica

Tablica 1. Osnovni elementi kategorizacije luka nautičkog turizma.....	9
Tablica 2. Plovila prema karakteru boravka i zastavama u lukama nautičkog turizma Republike Hrvatske, 1981.-1989.	15
Tablica 3. Struktura luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, 2012.-2022. godine	18
Tablica 4. Luke nautičkog turizma prema županijama, 2012.-2022. godine	20
Tablica 5. Struktura luka nautičkog turizma prema županijama, 2012. i 2022. godine	22
Tablica 6. Marine u Republici Hrvatskoj s obzirom na kategoriju, 2022. godine.....	23
Tablica 7. Broj vezova prema veličini plovila u lukama nautičkog turizma Republike Hrvatske, 2012.-2022.	25
Tablica 8. Kapacitet vezova luka nautičkog turizma po županijama u Republici Hrvatskoj, 2012. i 2022. godine.....	28
Tablica 9. Kapacitet vezova u lukama nautičkog turizma Španjolske, 2020. godine	32
Tablica 10. Broj vezova u Italiji po regijama i vrste luke nautičkog turizma, 2021. godine	33
Tablica 11. Broj vezova u talijanskim lukama nautičkog turizma po regijama i veličini plovila, 2021. godine	34
Tablica 12. Broj vezova u francuskim lukama i drugim objektima namijenjena nautičkom turizmu prema upravnim jedinicama, 2017. godine	35
Tablica 13. Turističke luke u Grčkoj, 2021. godine	36
Tablica 14. Razvijenost kapaciteta luka nautičkog turizma u Hrvatskoj i izabranim europskim zemljama.....	37
Tablica 15. Broj vezova prema veličini plovila u lukama nautičkog turizma Republike Hrvatske, 2012.-2022.	38
Tablica 16. Prihodi, rashodi i dobit poduzeća ACI d.d., 2021. i 2022. godine	47

Tablica 17. Fizički pokazatelji poslovanja ACI d.d. u brod danima, 2021. i 2022. godine	48
Tablica 18. Prihodi od prodaje u poduzeću ACI d.d., 2021. i 2022. godine	48
Tablica 19. Prihodi od prodaje po poslovnim jedinicama ACI d.d., 2021. i 2022. godine	49
Tablica 20. Poslovni rashodi poduzeća ACI d.d., 2021.-2022. godine	49
Tablica 21. Pregled glavnih tipova potencijalnih utjecaja marina na okoliš	51

Popis grafikona

Grafikon 1. Struktura vezova u lukama nautičkog turizma Republike Hrvatske, 1994. godine.....	16
Grafikon 2: Broj luka nautičkog turizma i marina u Republici Hrvatskoj, 1994.-2022. godine.....	17
Grafikon 3. Kretanje broja marina u Republici Hrvatskoj, 2012.-2022. godine	19
Grafikon 4. Kapacitet luka nautičkog turizma izražen u broju vezova 1994.-2022. godine.....	24
Grafikon 5. Struktura kapaciteta vezova u Republici Hrvatskoj s obzirom na veličinu plovila, 2012.-2022. godine.....	26
Grafikon 6: Kapaciteti vezova na kopnu u Republici Hrvatskoj, 2012.- 2022. godine	27
Grafikon 7. Usporedni prikaz kapaciteta vezova po županijama u Republici Hrvatskoj, 2022. godine.....	29
Grafikon 8. Kapacitet vezova u moru po županijama u Republici Hrvatskoj, 2022. godine	30
Grafikon 9. Kapacitet mjesta za smješta plovila na kopnu, po županijama u Republici Hrvatskoj, 2022. godine	30
Grafikon 10. Struktura broja plovila u tranzitu prema zastavi plovila u 2022. godini.....	39
Grafikon 11. Struktura broja plovila na stalnom vezu prema zastavi plovila u 2022. godini.....	40
Grafikon 12. Prosječna ukupna popunjenost kapaciteta vezova u Republici Hrvatskoj, 2021.-2022. godine	41

Grafikon 13. Popunjenost vezova u moru u Republici Hrvatskoj, 2021.- 2022. godine	42
Grafikon 14. Popunjenost vezova na kopnu u Republici Hrvatskoj, 2021.- 2022. godine	43
Grafikon 15. Prihodi luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, 2012.-2022. godine.....	44
Grafikon 16. Struktura prihoda luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj 2022. godine	44
Grafikon 17. Prihodi luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, 2012. godine	45
Grafikon 18. Struktura prihoda luka nautičkog turizma od iznajmljivanja veza, 2012. i 2022. godine.....	46
Grafikon 19. Prihodi luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj po županijama, 2012. i 2022. godine	46

Popis shema

Shema 1. Podvrste nautičkog turizma	6
Shema 2. Klasifikacija luka nautičkog turizma sukladno zakonskoj regulativi, 1999.-2019. godine	9

Popis slika

Slika 1. Marina Punat, otok Krk	13
Slika 2. Suhi vez (hangar) Mitan marine u Novom vinodolskom.....	28

Commented [DA1]: Nedostaje slika 1